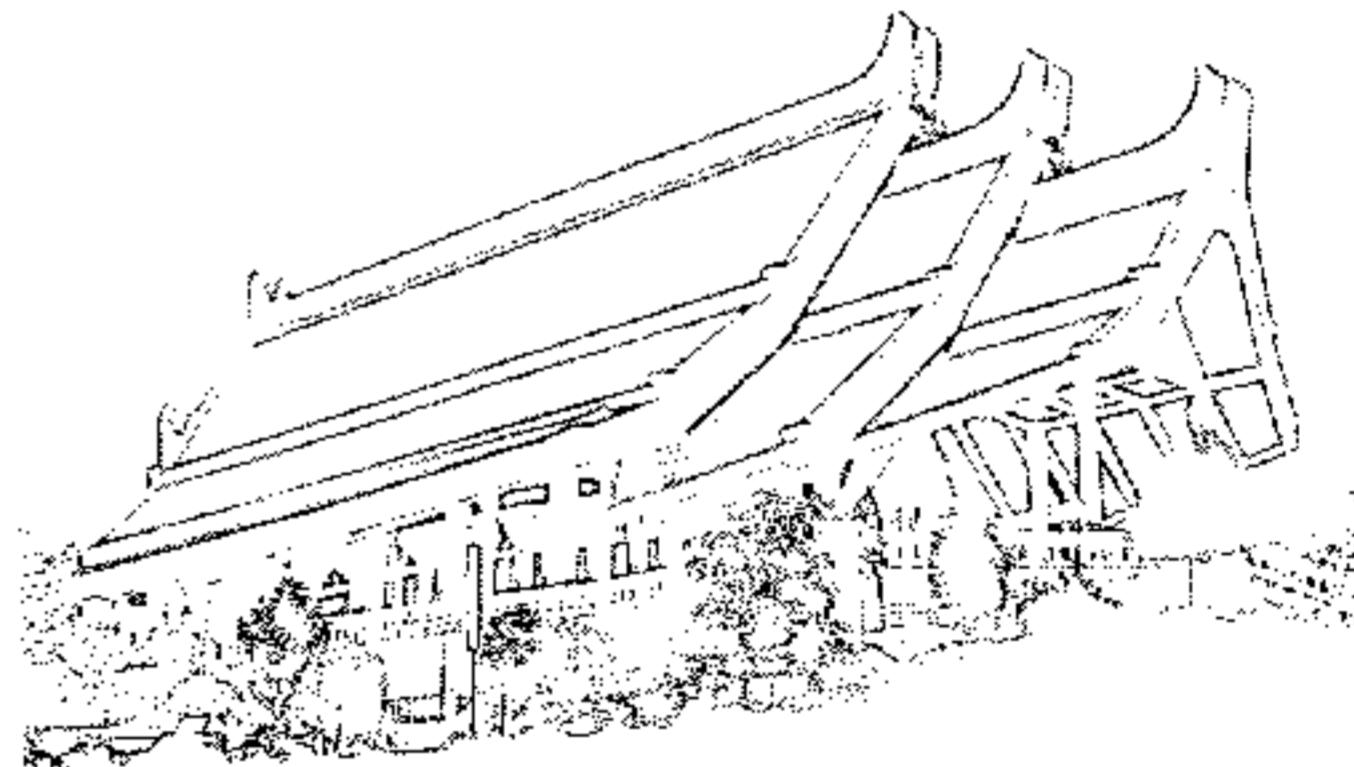

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

คณาจารย์ชั้นสูง ๒
พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภาษี)
วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน
เนื่องในโอกาสงานฉลองอุสกาวัดมหาบันทร์ ต.แกลง อ.เมือง
จ.ระยอง วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
และเนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิด

คุณอमพัน วิประภานิศา^ศ
วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

คุณสมารักษ์ วิประภานิศา^ศ
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑

คำนำ

คุณอ่ำพัน - คุณสมารัตน์ วิปะกษิต ได้มีครั้งที่ บริจาค
ทรัพย์ จัดพิมพ์หนังสือ ธรรมเทคโนโลย ของ พระโพธิญาณเถร
(หลวงพ่อชา สุกทิโภ) เพื่อเผยแพร่เป็น ธรรมทาน เนื่องในวัน
คล้ายวันเกิด เป็นประจำทุกปี

สำหรับในปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง
คุณเศรษฐี ๒ เพื่อเป็นธรรมทาน เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเกิด
และเนื่องในโอกาส งานฉลองอุบลสัก วัดมหาบันทর ต.แกลง
อ.เมือง จ.ระยอง ในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ นี้ด้วย

จึงขออนุโมทนาในกุศลเจตนา และขอให้อานิสงส์
แห่งการให้ธรรมเป็นทานนี้ เป็นปัจจัยส่งผลให้ มีความเจริญ
รุ่งเรืองในธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

ผู้จัดทำ

มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุกทิโภ)

เล่มที่ ๒๐ “คุณเศรษฐี” เป็นหนังสือพระธรรมคำสอนของพระเดช
พระคุณหลวงปู่ชา ที่ฝากไว้เป็นมรดกธรรมแก่เหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิต
และศิษย์ทั้งหลายเพื่อเป็นแนวทาง ในการศึกษาปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลัก
ที่พระลัมมาพุทธเจ้าทรงตรัสไว้

อนึ่งมรดกธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่
ฝากไว้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เทปเสียง ตลอดทั้งในรูปแบบอื่น ๆ ยกเว้น รูปหล่อ
รูปเหมือน หรือ วัตถุมงคลต่าง ๆ อันเกี่ยวกับพระเดชพระคุณหลวงปู่ ที่ท่านไม่ยินดี
ให้จัดทำ ล้วนแต่เป็นมรดกธรรมอันล้ำค่า ที่นับวันจะผิดเพี้ยนลบเลือนไป

คณะกรรมการจัดทำมรดกธรรมนี้ ให้คงสภาพเดิมเป็นไปตามเจตนาของ
ขององค์ท่าน

อานิสงส์อันเกิดจากมรดกธรรมในมือท่านเล่มนี้ ขอถวายเป็นอาเจริญปูชา
แด่พระเดชพระคุณองค์หลวงปู่ ตลอดทั้งผู้ที่ได้สัมผัสร่องประสพสวัสดิ์ พิพัฒนามคล
สมบูรณ์พูนผลรุ่งเรืองในพระลัทธิธรรมคำสอนขององค์พระบรมพุทธศาสนา
ตลอดไปด้วยเทอญ

๙๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

๙๙๔๒๒๗๐๙๘
(พระวิสุทธิลังวรรณ)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุกทิโภ)

ศูนย์เผยแพร่ธรรมะพุทธศาสนา (หลวงปู่ชา สุภาษี)

มาตรฐาน แบบที่ ๒๐

พระโพธิญาณເຕີ (ຫລວງປຸ່ອງ ສຸກທຸໂທ)

เรื่อง ค่าถ้าเศรษฐี (๗)

๑. วัดหนองป่าพง

วัดหนองป่าพง ต.โนนผึง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๗๔๑๕๐
โทรศัพท์ / โทรสาร ๐ - ๔๕๓๒ - ๒๓๗๙

๒. ศูนย์กรุงเทพมหานคร

กม. ๑๐๔๔๐ โทรศัพท์ ๐ - ๕๓๓๔ - ๐๙๕๒ โทรสาร ๐ - ๕๓๓๔ - ๐๗๘๘

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์โดยไม่ได้รับอนญาต

ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๔๔๑๖๐

หากท่านใดประสงค์พิมพ์เจกเป็นธรรมบรณากา โปรดติดต่อขออนุญาต

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง (ประธรรมกร) กรรมการกองทุนบูรณะครรภะฯ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ปี พุศจิกายน ๒๕๔๔

จำนวน ๓๐,๐๐๐ เรื่อง

สมบพทุนเข้ากองทุนมรดกธิรรมได้ที่
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
บัญชีสมทรพย ชื่อบัญชี “วัดหนองป่าพง” เลขที่บัญชี “๒๕๓-๔-๒๕๐๕๗๑”
หรือ ไปรษณีย์ธนาณติ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
ในนาม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง (มุนช่อง สมบพทุนมรดกธิรรมฯ)

พิมพ์ที่ : บริษัท เอ็น. พี. สกอร์นพรินติ้ง จำกัด

ଟୋକ (୦୭) ରେଖା ଓ ପିଲାମ୍

ສາරບັນ

ເວື່ອງ

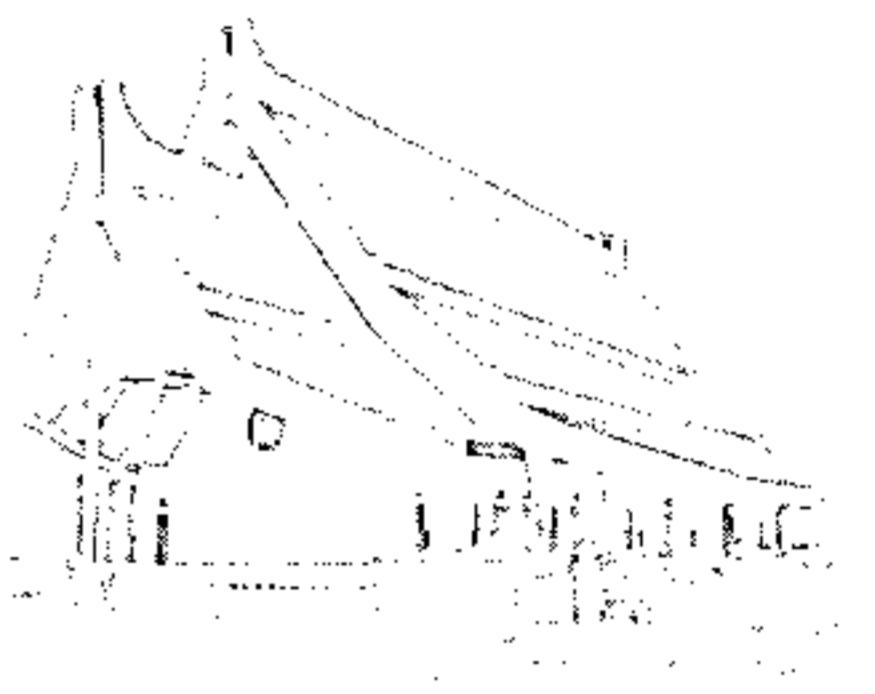
ໜ້າ

ຄວາມພອດີ

၄၂

ຮຽນມາວຸນ

၃၇

ຄ ອ ອ ພ ອ ດ ຕ

ກະໂທຣິຍາລເກຣ (ຫລວງປູ່ຈາ ສຸກັກໂກ)

ความพอ足

จากເກມ ຕັ້ນອັບປັບ ນັວນທີ ๑๘

ຖາຍກທາຍິກາທັງຫລາຍ ວັນນີ້ເປັນວັນ
ອະນຸມະນາດ ທີ່ຈະເປັນວັນທີພວກເຮາຊາວພຸທອບຣີ
ທັງຫລາຍມາປະຊຸມກັນທຸກຮະຍະ ແລະມາວັນນີ້ມີ
ຮາຍການເພີ່ມອຶກ ຄືອຄຸນພ່ອປັດເພີ່ມແລະທາງຄູາຕີ
ທຸກໆຄຸນ ໄດ້ຂໍ້ອທີ່ດິນຂ້າງໆວັດຄວາຍເພີ່ມເຕີມເນື້ອທີ່
ຂອງວັດທະນອງປ່າພັງເພີ່ມອຶກ ປະມານໄວ່ກວ່າ
ເພົ່າວ່າທີ່ດິນຂ້າງໆວັດເຮົາມີມາກ ດ້ວຍກວ່າ
ພວກເຮາທັງຫລາຍພຍາຍາມຂໍ້ອເພີ່ມເຕີມເຂົ້າໃນ
ສ່ວນນີ້ໃໝ່ກວ່າ ເພື່ອຈະປຸລູກຕົ້ນໄມ້ເປັນປ່າໄມ້ກົຈະ
ດີມາກ ເພຣະຍັງເລື່ອອຸ່ປ້າງ ອະນັນຕ່ອໄປນີ້ກ
ພຍາຍາມທີ່ຈະສົງວິໄວ ໄຄຣີ່ສຽກກົງຮົມກັນຂໍ້ອ
ຕິດຕ່ອວັດເຮາ ເພື່ອຈະປຸລູກຕົ້ນໄມ້ໃໝ່ເປັນທີ່ວ່າມີເຢີນ
ຕ່ອໄປ ທັງວັນນີ້ເປັນວັນອະນຸມະນາດ ອະນັນຂອ້າໃຈງພາກັນ
ບຣີ
ທັງຫລາຍທຸກຮະຍະມາ ອະນັນຂອ້າໃຈງພາກັນ

- ສັງຫາຣກັງປວອງ
ວິຕ...ແລະ...ຮ່າງກາຍ
ສ້ວນເປັນຂອນໄມ້ເກີຍອງ
ຈອງເຝົາຄູ...ແຕ່ອຢ່າຍເມັນກີອນມັນ
ນຸ່ມຍີ...ສັຕວົງຫລາຍນັ້ນ ນັກເຂົາໃຈວ່າ...
ການເກີດເຂັ້ນ...ຕັ້ອຍຸ່ງ...ລັບໄປ ເປັນເຮາ
ເຮາກີ່ເຂົ້າໄປຢົດມັນກີອນມັນໃນສິ່ງເຫຼຳນັ້ນ ○

ພຣະໂທຣິການເກຣ (ຫາ ສູກທິກ)

ตั้งใจฟัง ในเวลาที่เราจะต้องฟังให้สำเร็จประโยชน์ในการฟังของเรา การฟังมีประโยชน์มาก ซึ่งประโยชน์ในการฟังนั้น มันมีประโยชน์มากที่สุด เพราะการฟังก็เพื่อจะให้รู้จัก เมื่อรู้จักแล้วก็จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เมื่อปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างให้ถูกต้องแล้ว ก็จะมีความอยู่เย็นเป็นสุขถึงความสงบ ดังนั้น พระพุทธองค์ท่านจึงตรัสว่า ผู้ฟังด้วยดียอมเกิดปัญญา ปัญญา ที่จะเกิดขึ้นนี้... ยก มนุษย์ที่จะทำปัญญาให้เกิด... ยก แต่ว่า ปัญญาธรรมนั้นนะ... ง่ายที่สุด โดยมากคนเรามีปัญญามากก็คือ ปัญญาธรรม ปัญญาที่ดีนั้นอย ปัญญาธรรมนี่มันมาก เพราะว่า ปกติจิตของมนุษย์ทั้งหลายแล้วก็ประกอบไปด้วยกิเลสอยู่แล้ว เมื่อ ความรู้สึกเกิดขึ้นมา มันก็เกิดปัญญา... ปัญญาธรรม ปัญญาที่จะ เอามาเบิดเบียนตนเองและเบิดเบียนคนอื่นนั้นมันมาก บัญญา ที่จะมีเมตตา กรุณา มุทิตา นั้นมันน้อยเป็นปกติ เพราะจะนั้นอันนี้ ก็เพราะขาดจากการฟัง เมื่อขาดจากการฟังก็ไม่ได้ยิน เมื่อไม่ได้ยิน ก็ไม่รู้ เมื่อไม่รู้ก็ไม่เข้าใจ ดังนั้นการฟังธรรมตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาถึงบัดนี้ ในครั้งพุทธกาลนั้น ผู้ฟังธรรมจะได้

บรรลุมรรคผลนิพพานนั้นก็เพราะการฟัง เมื่อฟังแล้วได้ปฏิบัติ การปฏิบัตินี้ให้เกิดประโยชน์ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น เกิดจากการปฏิบัติคือเหตุ เป็นต้น ทุกสิ่งทุกอย่างก็เหมือนกัน การทำมาหากิน... บุคคลที่จะขยายมันเพิ่มเท่านั้นจะประกอบได้ผล ที่ดีก็ เพราะการปฏิบัติ แล้วคนขยายมันเพิ่มในทางที่ถูกต้อง อย่างอื่น นอกนั้นคนไม่เข้าใจไม่ได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ถูกเป็นต้น คนนั้นก็ ไม่ได้ผลตามส่วนที่ดี ดังนั้น การฟังนี้พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนว่า ต้องพยายาม การฟังมันจะรู้ เมื่อรู้ก็จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ความถูกต้องนั้นแหลมมันเป็นหัวใจของพุทธศาสนา เป็นหลักพุทธศาสนา... คืออะไรที่มันถูกต้องทั้งหมด การไปที่ถูกต้อง การมาที่ถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง การรู้สึกนึกคิดที่ถูกต้องทั้งหลายเหล่านี้แหลม คือความที่ถูกต้องทั้งหมดนั้นแหลมคือหัวใจ พุทธศาสนา การประพฤติปฏิบัติตาม จะเป็นสมณะ จะเป็นญาติโยม ในบ้านก็ตาม มันก็อยู่ในลักษณะอันเดียวกัน อะไรที่ถูกต้องนั้นแหลม คือสิ่งที่ดีที่สุด มนุษย์เราทั้งหลายเกิดขึ้นมาก็พยายามหาสิ่งที่มัน ถูกต้อง ผลที่มันเกิดขึ้นมาจากสิ่งที่ถูกต้องนั้นแหลมเป็นผลที่สะอาด

เป็นผลที่สุกขภาวะสะอาด สงบงบคือสิ่งที่ถูกต้อง เราจะมาสังเกต
เห็นตัวอย่างว่า เมื่อไรเราทำอะไรขึ้นมา หรือคิดอะไรขึ้นมา ถ้ามัน
ถูกต้องแล้วมันจะสบายนเหลือเกิน ก่อนจะทำก็สบายน กำลังทำอยู่ก็
สบายน ทำเสร็จแล้วก็สบายน เพราะมันที่ถูกต้อง การงานอันใดที่
มนุษย์เราทั้งหลาย ทำแล้วภายนหลังเดือดร้อน สงสัย กรรมนั้น
ไม่ดี กรรมนั้นไม่ถูกต้อง กรรมใดที่มนุษย์ทั้งหลายทำไปแล้ว
ด้วยภัยก็ดี ด้วยวาจา ก็ดี ด้วยใจ ก็ดี เมื่อทำไปแล้ว ภายนหลัง
ตรวจดูผลการงานที่เราทำอันนั้น แล้วก็มีความสบายน มีความ
สงบ ไม่เดือดร้อน พระพุทธองค์ท่านตรัสว่ากรรมนั้นดีแล้ว

อันนี้เราจะสังเกตได้ในจิตใจของเราทั้งนั้น มีอะไรนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงให้ตรวจดูตัวของเรา เพราะความเท็จจริงทั้งหลายนั้นไม่ได้อยู่ที่ไหน มันอยู่ที่จิตใจของเจ้าของที่ว่าเรื่องของเราทุกๆ คนนั้นพระพุทธเจ้าให้สนใจ ตามดูเรื่องของเจ้าของ ทั้งท่านตรัสไว้ว่า กิจธุทั้งหลาย...ผู้ใดตามดูจิตของตน ผู้นั้นจะพ้นจากป่วยของมารดังนี้เป็นต้น เรียกว่าตามดูจิตของเจ้าของนั้น จะรู้จักความพลิกแพลงของจิตเจ้าของ จิตที่ประกอบไปด้วยราคะ จิตที่ประกอบไปด้วยโทสะ

จิตที่ประกอบไปด้วยโมหะนั้น มันมีกิเลสทั้งหลายແงอยู่ที่จิต เมื่อ
เราตามดูจิตของเจ้าของ จะได้เห็นความเครียห์มอง เห็นความ
ผิดพลาด...เห็นจิตของเจ้าของ ถ้าผู้ใดตามดูจิตเจ้าของ จะรู้ว่า
ความผิดความถูก ความดีความชั่วเกิดขึ้นที่จิต ด้วยความสั่งสร
ด้วยความรับรู้จะวังอยู่ที่จิตของเจ้าของ เมื่อเห็นอะไรอยู่ในจิต
ของเจ้าของแล้ว จะเป็นราคะ หรือโหสัง หรือโมหะ แล้วก็พยายาม
เลือก แล้วก็พยายามถอน แล้วก็พยายามละลิงทั้งหลายเหล่านี้ออก
จากจิตของเรา เพราะหลักของพุทธศาสนาท่านตรัสรู้ไว้ว่า สัพพะ
ปาปัสสะ อะกะระณัง กุศลลัศสสุปะสัมปะทา สะจิตตะ ประวิโยทะ
ปะนัง เอตังพุทธานะสาสະนัง การไม่กระทำผิดได้ ทางกาย ทาง
วาจา ทางใจของเรานั้นแหล่เป็นหัวใจของพุทธศาสนา เอตังพุทธา
นะสาสະนัง... อันนั้นเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย
กุศลลัศสสุปะสัมปะทา... เมื่อหากว่าเราตรวจดูจิตใจของเราแล้ว เรา
เลยเลือกเพินสิ่งที่เครียห์มองไม่ผ่องใส่อกจากจิตใจของเราแล้ว
จิตใจของเรา ก็จะผ่องใส เป็นบุญและก็เป็นกุศล เป็นจิตที่สงบ เป็น
จิตที่นิ่ง กุศลลัศสสุปะสัมปะทา...จิตเป็นกุศลอยู่ในจิตของเจ้าของนั้น

สะจิตตะ ประโภะประนั้ง จิตใจของเรางพ้นจากความผิดแล้ว จิตใจของเราก็สงบแล้ว จิตใจของเราก็เริ่มแสงสว่าง เกิดปัญญาความรู้สึกทั้งปวงในรอบๆ จิตของตน ในหน้าที่การงานของเจ้าของแม่ตลอดถึงดูภายในถึงการภาวนารேยกว่ากรรมฐาน ซึ่งพระพุทธองค์ท่านไดตรัสไว้ว่า กรรมฐานทั้งห้า... เกสา โลมา นา หันตา ตโจ อันนี้เป็นกรรมฐาน เป็นหน้าที่การงานของมนุษย์ทุกๆ คนจะได้พินิจพิจารณา จะเห็นความจำจมแจ้งในที่นี้เอง เช่นท่านให้พิจารณาความเกิด หรือความแก่ หรือความเจ็บ หรือความตาย อาย่างนี้ เป็นต้น

โดยธรรมด้าแล้วมนุษย์เราทั้งหลายไม่ค่อยจะพิจารณาความเกิด ความแก่ ความเจ็บ และความตาย อันนี้เรียกว่ามันเป็นสิ่งที่มีดบอดปกปิดจิตของเจ้าของอยู่ไม่สว่าง คือความจริงมีอยู่ในตัวของเรานี้ แล้วไม่ได้ยกขึ้นมาพิจารณา เช่น ความเกิดนี้ ความแก่นี้ ความเจ็บนี้ ความตายนี้ มีอยู่ในใจและกายของเราแล้ว แต่เราก็ยังไม่เห็น แต่เราก็ยังไม่รู้ พระพุทธองค์ท่านตรัสว่า เมื่อนกลาอยู่ในน้ำมันไม่เห็นน้ำ เหมือนไส้เดือนอยู่ในดิน แต่มัน

ก็ไม่เห็นดิน เป็นต้น มนุษย์ทั้งหลายที่หมกมุ่นอยู่ในความเสร้ำหมอง บาปกรรมต่างๆ ก็ไม่เห็นสิ่งนั้นว่ามันเป็นบาปไม่เห็นสิ่งนั้นว่ามันเป็นกรรม เป็นต้น เพราะไม่ได้ยกขึ้นมาตามความเป็นจริง เช่น ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายของเราทั้งหลายเหล่านี้แหล่ะ มันเป็นเรื่องธรรมชาติเหลือเกิน ใครๆ ก็ผ่าน ใครก็พบ แต่ไม่เห็น แต่ไม่รู้ ถึงรู้ก็ไม่ถึง เป็นต้น ฉะนั้นเห็นคนแก่ หรือคนเจ็บ หรือคนตาย ใจของมนุษย์ทั้งหลายก็มีความโศกเศร้าปริเท่าน้ำร้าพัน เป็นต้น เป็นทุกๆ เป็นยาก เป็นลำบาก อันนี้เพราะอะไร... เพราะเรายังไม่เห็นความเป็นจริง ความเป็นจริงอันเป็นจริงมาแล้ว เป็นสัจธรรม จิตเราไม่เห็นอันนี้ ไม่เห็นสัจธรรม ในตัวของเรา ถ้าเจ็บมาแล้วก็คิดไปอย่างหนึ่ง ถ้าตายแล้วก็คิดไปอย่างหนึ่ง แต่ก่อนไม่คิดว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้จะตามมาถึงเราเมื่อไหร่ เพราะว่าไม่ได้คิดถึง เพราะว่ามันมา... มาอยู่ในรูป มาอยู่ในเสียง มาอยู่ในกลิ่น มาอยู่ในรส มาอยู่ในผิวสัมผัส ธรรมารมณ์ ไอกำลังเมานั้นแหล่ะ เรียกว่ามันพามีด เมื่อมีดมันก็ไม่สว่าง เมื่อไม่สว่างก็มองไม่เห็นทางที่ถูกหรือผิด... อันนี้เรียกว่าคนมา

เพราะฉะนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราย่าท่านจึงว่า
อย่าให้เม่า อย่าให้เม่า...ถ้ามียศอย่าให้เมயศ ถ้ามีลาภก็อย่า
เมลาภ มีชีวิตก็อย่าเม่าชีวิตของเจ้าของ มีอะไรทุกอย่าง
อย่าเม่า อย่าให้มันมีนเม่า มีความดีก็อย่าให้เมดี มีความชั่ว
ก็อย่าให้มันเมาชั่ว เสียไปก็อย่าให้มันเม่า ได้มาก็อย่าให้มัน
เม่า มันมีน ถ้ามันเม่า มันมีด มันบอด มันหลง

มิฉะนั้นพระพุทธเจ้าให้เราพิจารณา กันความมีดบอดในจิต
เจ้าของนั้นเอง ถ้าเราเห็นสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ตามเป็นจริงแล้ว เรา ก็
เห็นสัจธรรม สัจธรรมคืออะไร สัจธรรมคือเรื่องที่มันถูกต้อง เรื่อง
มันเป็นจริงอยู่อย่างนั้น ไม่มีใครจะไปแก้ไขมันได้ มันเป็นของมัน
อยู่อย่างนั้นนั่น เราจะร้องให้มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น เราจะ
หัวเราะมันก็เป็นอยู่อย่างนั้น เราจะคิดอะไรอย่างไรก็ตามแต่จะ
สภาวะอันนั้นมันเป็นอยู่อย่างนั้น เหมือนกันกับพระอาทิตย์ มันจะ
ขึ้นมา มนุษย์ทั้งหลายไม่พอใจก็ว่า ตะวันนี้มันสายไปนะ ก็ตามใจ
พระอาทิตย์ก็เดินไปตามเรื่องของพระอาทิตย์ พระอาทิตย์นี้มัน
สวยงาม ก็ตามใจ พระอาทิตย์ก็ไม่ฟังเสียงของใคร ก็ไปตามเรื่อง

อย่างนั้น มนุษย์ทั้งหลายจะให้โทษอะไร ก็ไม่ถูกพระอาทิตย์ แต่มา
ถูกเจ้าของ จะให้คุณสักเท่าไร ก็ไม่ถูกพระอาทิตย์ มาถูกเจ้าของ
 เพราะเรื่องพระอาทิตย์นั้นเป็นเรื่องสัจธรรม เขา ก็เป็นของเขาก็
อย่างนั้น อันนี้ให้มนุษย์พุทธบริษัทเราทั้งหลายเห็นตามเป็นจริง
 เมื่อเห็นตามเป็นจริงแล้วจะเป็นมนุษย์พุทธบริษัทโดยสมบูรณ์ จะ
ไม่เคลือบแคลงสงสัยในอารมณ์ทั้งหลาย ...สิ่งที่มันเกิดขึ้นมาแล้วก็
ดับไป เป็นต้น หรือพบความสุขขึ้นมาก ก็ไม่ได้มาในความสุข ถ้าเกิด^๑
ความดีใจ ก็ไม่ได้มาในความดีใจ เมื่อทุกข์เกิดขึ้นมาก ก็ไม่ได้มาใน
ความทุกข์ เมื่อทุกข์เสียไปเป็นต้น ก็ไม่ได้มาในการเสียไปของทุกข์
นี่เรียกว่าผู้เห็นธรรม เห็นแล้วว่าสิ่งทั้งหลายมันเป็นอยู่อย่างนี้ เมื่อ
เป็นเช่นนี้ พระบรมศาสดาของเรา ท่านจึงเห็นสภาพธรรมนี้มัน
เกิดขึ้นแล้วมันก็ตั้งอยู่ ตั้งอยู่แล้วก็ดับไป ดับไปแล้วก็เกิด^๒
ขึ้นมาอีก เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดกาลตลอดเวลา ถ้าเราเห็นสิ่ง
ทั้งหลายเหล่านี้ตามความเป็นจริงแล้ว จะไม่ดีใจและไม่เสียใจ
จิตใจของเราทั้งหลาย ก็จะสูงเหนืออารมณ์ทั้งหลายเหล่านี้
ที่มันเป็นไปตามสภาวะอันนี้ ฉะนั้นพระบรมศาสดาของเรางึงให้

ພິຈາລະນາເහັນສັງຂາ ໃຫ້ຮູ້ຕາມຄວາມເປັນຈິງຂອງສັງຂາ ສັງຂາຮັນ
ເປັນຈິງຍ່າງໄວ ກີ່ໃຫ້ຮູ້ຕາມເປັນຈິງຂອງຮັນຍ່າງນັ້ນ

ຢກຕັວອຍ່າງເຊັ່ນ ລູກເຮົາທຸກໆຄົນທີ່ນີ້ອູ່ນີ້ ຈະເຮືອກວ່າ ນາຍ ດ
ນາຍ ຂ ນາຍ ດ ນາຍ ດ ຈະເຮືອກວ່າມັນສຸຂ ມັນທຸກໆໝັ້ນໄດ້ ມັນເສີຍ ອີ້ວ
ມັນຮ້ອນ ມັນເຢັ້ນ ອະໄກກໍ່ຊ່າງມັນເດອະ ກີ່ໃຫ້ເຫັນວ່າອັນນີ້ເວົາ ອັນນີ້ຂອງເວ
ກີ່ເຫັນເປັນແຕ່ເພື່ອງວ່າສມມຸດີ ເມື່ອຮູ້ຈັກສມມຸດີແລ້ວ ກີ່ເຮືອກວ່າອັນນີ້
ຂອງເວກີ່ໄມ່ເສີຍຫາຍ ອັນນີ້ຂອງເວກີ່ໄມ່ເສີຍຫາຍເປັນຕົ້ນ ອັນນີ້ມັນດີ
ກີ່ໄມ່ເສີຍຫາຍ ອັນນີ້ມັນຫົ່ວກີ່ໄມ່ເສີຍຫາຍ ອັນນີ້ມັນຄົງທນ ອັນນີ້ໄມ່ຄົງທນ
ກີ່ໄມ່ເສີຍຫາຍອະໄວ ກີ່ພຽງແຕ່ເວົາຮູ້ສມມຸດີມັນແລ້ວ ເຊັ່ນວ່າໃນຈຳກາຍນີ້
ເກີດມາມີກາຣຕ່ອສູ້ເມື່ອເວຍັງມີສົງອູ່ ພລທີ່ສຸດມັນກີ່ຕາຍອຍ່າງນີ້ເປັນຕົ້ນ
ດັ່ງເຫັນວ່າມັນຕາຍອຍ່າງນີ້ແລ້ວເວົາຈະທຳຍັງໄວ ເວົາຈະເຫັນອຽມະດ້ວຍ
ວິທີອຍ່າງໄວ ເວົາຈະອູ່ທີ່ໃຫ້...ອຍ່າທຳອະໄວມັນເດອະ ມັນຈະຕາຍ
ຂ້າວກີ່ອຢ່າໄປກິນມັນເລີຍ ເປັນໂຮຄເປັນໄຂກີ່ອຢ່າໄປຮັກໜາມັນເລີຍ ມັນ
ຈະຕາຍອູ່ແລ້ວ ອຢ່າງນີ້ມັນກີ່ເປັນຄົນໄປ ເຊັ່ນວ່າດ້ວຍໃບນີ້ມັນເປັນ
ຂອງແຕກດາມອຽມດາ ເວົາຈະບອກມັນໄມ້ໄດ້ວ່າມັນໄມ້ໄດ້ເໜືອນກັນ ມັນ
ຈະຕ້ອງເປັນຂອງແຕກ ເມື່ອມັນເປັນຂອງແຕກເຊັ່ນນີ້ແລ້ວຈະເວົາຍ່າງໄວດີ

ເກີບໄວ້ບ້ານຈະທຳອຍ່າງໄວດີ ເວົາຈະຕ້ອງລ້າງໃໝ່ມັນສະອາດ ເວົາຈະຕ້ອງ
ເກີບໃນທີ່ດີ່ ຕຶງແນ້ວ່າລູກໜານຂອງເວົາຈະໃຫ້ສິ່ງທັງໝາຍແລ້ນີ້ ເວກີ່
ກຳຫັບມັນວ່າ...ລູກ...ຈານນີ້ລ້າງໃໝ່ມັນສະອາດນະ ດ້ວຍນີ້ລ້າງໃໝ່ມັນ
ສະອາດນະ ລ້າງແລ້ວເກີບໃໝ່ດີ່ຍ່າໄໝແຕກ ໄຄຣທຳແຕກ...ຖຸກໄມ່ເຮືອວະ
ຕ້ອງໜູ່ມັນໄວ້ ທັງໆທີ່ເວົາເຫັນວ່າດ້ວຍນີ້ເວົາໄວ້ທີ່ໃຫ້ມັນກີ່ຕ້ອງແຕກ ຈານນີ້
ເວົາໄວ້ທີ່ໃຫ້ມັນກີ່ຕ້ອງແຕກ ເບື່ອງໜ້າມັນຕ້ອງແຕກ ເວົາຕ້ອງເຄົາມາພຸດ
ອຍ່າງນີ້ ສອນເຕັກອຍ່າງນີ້ ຕາມສມມິຕີອຍ່າງນີ້ ເພື່ອເວົາຈະໄດ້ໃຫ້ດ້ວຍນີ້
ນານາ ຈະເປັນຮະບັບເຮືອບຮ້ອຍເມື່ອເວຍັງມີສົງອູ່ ອັນນີ້ເວົາຮູ້ຈັກ
ຮຽມະ ເຄົຮຮຽມະມາປົງບັດ ດັ່ງເຫັນວ່າອັນນີ້ມັນຈະແຕກອູ່ແລ້ວ ເວ
ໄປບອກວ່າ...ຊ່າງມັນເດອະລູກ ກິນກີ່ໄມ້ຕ້ອງໄປລ້າງມັນເດອະ ສກປຽກ
ຊ່າງມັນເດອະ ໄມ່ໃຫ້ອງເວາຮອກ ເວທີ່ໃຫ້ມັນໄດ້ ມັນຈະແຕກ
ອູ່ແລ້ວ ມັນຈະແຕກອູ່ແລ້ວກີ່ຊ່າງມັນເດອະ ປລ່ອຍມັນໄວ້...ອຍ່າງນີ້ກີ່
ເປັນຄົນໄປ ຕຽບເກີນໄປ ຂອງທີ່ເວົາໃຫ້ໃນເມື່ອຍັງມີສົງອູ່ນີ້ ມັນກີ່ຍັກ
ລຳບາກ ອັນນີ້ຄືອເວົາເຫັນຄວາມຈິງແລ້ວກີ່ມາໃຫ້ສມມິຕີອັນນີ້...ດ້ວຍອັນນີ້
ຈານອັນນີ້ ລ້າງແລ້ວທຳໃຫ້ສະອາດອູ່ເສມອ
ເປົ້າຍບປະຫຼັບນິ່ງວ່າເວົາເຫັນອົນຈັງ...ຂອງໄມ່ເຫື່ອ ທຸກໆຂັ້ງ...

ความเป็นทุกข์ อนัตตา...ความไม่ใช่ตัวตน ในสกलากายของเรา ก่อนนี้...ก้อนดิน ก้อนน้ำ ก้อนไฟ ก้อนลม ที่มันรวมๆกันอยู่นี้ จะเรียกมนุษย์ก็ไม่ใช่ จะเรียกบุคคลก็ไม่ใช่ จะเรียกตัวตนก็ไม่ใช่ อะไรทั้งหลายเหล่านี้ล่ะ มันเป็นสภาวะธรรมอันหนึ่งเกิดขึ้นมาแล้ว มันก็ดับไปอย่างนี้ ถ้าเราเป็นผู้รู้สมมุติอันนี้ ก็เห็นว่าเมื่อมันเจ็บไข้กหรา หยุกยาให้มันกิน เมื่อมันร้อนก้ออบน้ำให้มัน เมื่อมันเย็นก้อหาความอบอุ่นให้มัน เมื่อมันหิว ก้อข้าวให้มันกิน อะไรทั้งหลายเหล่านี้ แต่เราให้รู้ว่า ให้ข้าวมันกินมันก็จะตายอยู่ เดในเวลาอีนี้ยังไม่ถึงคราวจะตาย ยังจะต้องรักษามันอยู่ เหมือนถ้ายไปนี้ยังไม่แตกก้อรักษาถ้ายไปนี้ให้มันเกิดประโยชน์เสียก่อน พระพุทธเจ้าฝืนในธรรมะอันนี้ ท่านจึงรักษาภัยอันนี้ให้ดี อย่าให้มันมีโรค หรือให้โกรคนี้มันน้อยให้มันมีความสบายน เพื่อจะได้เจริญเมตตามากาวนาต่อไป อย่าเบียดเบียนตัวของตัวเลย เป็นต้น

เช่นว่าเราป่วยก้อเข้าไปโรงพยาบาล แต่ให้เราเข้าใจว่า โรงพยาบาลนั้นก้อช่วยตายเราไม่ได้เหมือนกัน แม้แต่หมอก้อยังช่วยเจ้าของไม่ได้ ทำไม... ถ้าความเป็นจริงก้อต้องเป็นอย่างนั้น เรา

ช่วยได้ครึ่งหนึ่งตากนั้น เมื่อยังมีชีวิตอยู่ แต่ก้อยังไม่ตายนี้ จันนั้นเหมือนกัน ผู้ประพฤติธรรมะ ผู้ปฏิบัติธรรมะ ก็ต้องเห็นอย่างนั้นเห็นกายนี้เห็นใจนี้เป็นเรื่องอนิจจัง เป็นเรื่องทุกขัง เป็นเรื่องอนัตตา รักษามันไป เมื่อถึงคราวที่มันเป็นไปแล้ว มันก้อเห็นว่า เอ้า... เรายอมให้มันไป เมื่อถึงที่สุดแล้วใจเราก้อสบายน ถ้าเราเห็นธรรมะอย่างจริงจังแล้วเช่นนี้นี่ เราก้อไม่เกิดความยึดมั่นหรือไม่เกิดความถือมั่นในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ตามเป็นจริง เพราะว่าความจริงมันเป็นอยู่อย่างนี้ อันนี้ผู้รู้ธรรมะ ผู้เห็นธรรมะ ศึกษาธรรมะ แล้วปฏิบัติธรรมะปฏิบัติธรรมะแล้วก้อเห็นธรรมะว่ามันเป็นอย่างนี้ เมื่อเห็นธรรมะว่ามันเป็นอย่างนี้ ก็ให้เป็นธรรมะ เมื่อให้เป็นธรรมะแล้วก้อ...วางให้เราวาง คือให้เราปล่อย คือให้เราวาง การปล่อยวางอันนี้คือความรู้ตามเป็นจริงสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ไม่ให้มันกระทบกระเทือน อันนี้เป็นสัมมาทิฐิ อันนี้เป็นต้นของมรรค ต้นของมรรคคือสัมมาทิฐิ...ความเห็นชอบ เมื่อความเห็นมันชอบอย่างเดียว ทุกอย่างมันก้อชอบไปด้วยกันทั้งนั้น

ฉะนั้นธรรมะนี้ไม่ใช่อื่นไกล ธรรมะอยู่ที่ตัวของเจ้าของ

อยู่ที่ใจของเจ้าของนี้เอง เราจะไปดูที่ไหนนั้นไม่เห็นธรรม เช่นว่า เรายังมีความสุขอยู่เป็นต้น มันเกิดจากอะไร มันสุข มันทุกข์ มันเกิด จากที่ไหน ไม่ใช่ว่ามันจะเกิดอยู่ต้นไม้ มันจะเกิดอยู่แผ่นดิน มันจะเกิดอยู่อากาศ มันจะมีความสุขเกิดขึ้นมา ก็ เพราะเราไปพบสิ่ง ที่ชอบใจเรา ในใจของเรามันก็ปูทางแต่งขึ้นให้มีความสุขขึ้นเท่านั้น และ คือความสุขมันอยู่ที่นี่ ถ้าเรามีความทุกข์ขึ้นเกิดขึ้นมา ไม่ใช่ว่ามันเกิดอยู่อากาศ เกิดอยู่แผ่นดิน เกิดอยู่ต้นไม้ เกิดอยู่ภูเขา มันเกิดที่จิตใจของเราเอง เราประสบสิ่งที่ชอบใจ...ความสุขเกิด ขึ้นมา เราไปประสบอารมณ์ที่ไม่ชอบใจ...ทุกข์มันก็เกิดขึ้นมา เมื่อ เรารวมสิ่งทั้งสองอย่างนี้...สุขทุกข์ทั้งหลายเป็นต้น เกิดขึ้นมาจากการ จิตของเรามีความเห็นชอบและมีความเห็นผิดอย่างนี้ มีสองแนว เท่านี้...มิจฉาทิฐิกับสัมมาทิฐิเท่านี้ ตามกันไปอยู่อย่างนั้น จะนั้น เมื่อร่วมยอดแล้วว่า สภาวะในโลกทุกส่วน ไม่มีอะไรจะเปลี่ยนเป็น มนุษย์ ไม่มีอะไรจะทำให้มนุษย์เป็นทุกข์ไม่มี นอกจากจิตมนุษย์ ให้มนุษย์เป็นทุกข์แล้ว ไม่มีสิ่งอื่นที่ทำให้มนุษย์เป็นทุกข์ ให้ความร้อน ก็เป็นธรรมชาติของมัน ให้ความเย็นมันก็เป็นธรรมชาติของมัน ให้ความ

ปกตินั้น ก็คือว่าความรู้สึกความร้อนและความเย็น อันนี้มันอยู่ ในโลก เมื่อความเห็นตามเป็นจริงเข่นนี้...ความปกติของจิตก็เกิด ขึ้นมา ถึงแม้มันจะร้อนอยู่...มันก็ปกติ มันจะเย็นอยู่... มันก็ปกติ มันจะสุขอยู่โดยอาการ หรือทุกข์อยู่โดยอาการ... มันก็ยังเป็น ปกติอยู่ เพราะว่าเห็นว่าสุขมันเป็นอย่างนั้น เห็นว่าทุกข์มันเป็น อย่างนั้น... มันเกิดขึ้นแล้วมันก็ตบไปอยู่อย่างนี้ ถ้าเราเห็นเช่นนี้... เรา ก็สบาย... เรา มีความเห็นถูกต้อง

มิโอมคนหนึ่งที่มาวัด อยู่วาริน อาทุมาจามาได้ อาทุมาเคย เทศน์ให้ฟังทีหนึ่งว่า โอมพังธรรมนั่น ไม่ต้องยึดอะไรมันมากมาย หรอก ให้โอมทำใจให้มันพอดีเสีย พอดียังไง?...พอดีทุกอย่างนั้น แหลก...มันจะทุกข์ก็พอดี มันจะสุขก็พอดี มันจะชอบใจก็พอดี มัน จะไม่ชอบใจก็ให้มันพอดี... มันก็เลยพอดีอยู่อย่างนั้น ตัวแกนั่งฟัง อยู่ข้างๆ แกก็จับว่า อือ...พอดีนี่มันดีจริงๆเว้ย ให้มันพอดีทั้งนั้น แกก็จับอยู่เท่านี้ นานๆหลายเดือนก็มาวัด อาทุมาถาม... โอม ไม่เห็นมาวัดนานแล้ว เป็นยังไง? “ผอมพังธรรมของหลวงพ่อ ผอม เช้าใจแล้ว ผอมนานๆจึงได้มาที่นี่” “เอ้า...พังธรรมกันไปยังไง”

หลวงพ่อบอกว่าให้ทำความพอดี ที่นี่ผมก็ยึดหลักอันนี้ไว้ให้มันพอดี ไอ้ถูกameiyamันจะว่าให้ ผมก็ว่า...พอดี มันจะมีสุขเกิดขึ้นมา ผมก็ว่า จิตสอนให้มัน...พอดี มันจะทุกข์เกิดขึ้นมา ผมก็ว่าให้มัน... พอดี มันจะร้อน ผมก็บอกรว่าให้มัน...พอดี มันจะเย็น ผมก็ให้เห็นว่ามัน...พอดี ก็สบายเลย ผมเลยเป็นคนพอตื่นๆ ตลอดทุกวันนี้ จะนั่น นานๆ ผมจะจึงค่อยเข้ามาฟังธรรม เพราะผมได้หลักฐานอันนี้ไปปฏิบัติแล้ว...สบาย อะไร ก็ช่างมันเกิด มันจะมีความกระทบก็ช่างหรือมีความสงบยัง ผมก็ให้มันพอดีทั้งนั้นแหละ "...นี่คือคนที่ฟังธรรมง่ายๆ... พอดี อร่อยก็พอดี ไม่อร่อยก็พอดี ร้อนก็พอดี เย็นก็พอดี คิดผิดก็พอดี คิดถูกก็พอดี มันพอดีทั้งนั้น นี่เรียกว่า สภาวะธรรม เห็นความพอดี นั่งอยู่ก็พอดี เดินไปก็พอดี ความคิดเช่นนี้เรียกว่า ...ความคิดพอดี มันสมดุลยกัน ไม่มีทางไปแล้ว มันคิดพอดี"

คิดพอดีก็คือว่า รวมเป็นอันหนึ่งว่ามันเป็นสัจธรรม มันเป็นอยู่อย่างนี้ ตัวแกก็ยึดหลักอันนี้แล้วก็ว่า ผมเลยเป็นคนที่สบาย คนที่อยู่วาริน เมืองอุบลฯ จำชื่อแกไม่ได้ แล้วก็มีเด็กคนหนึ่งมานั่งฟังอยู่ข้างๆ วันหลัง gamma ตามว่า "หลวงพ่อ... ยอมแก่คนนั้น บ้านเขา

อยู่ที่ไหน ชื่อเขาว่าอย่างไร?" หลวงพ่อไม่รู้จัก จำไม่ได้ ทำไมล่ะ "ผมชอบใจธรรมะของแกเหลือเกิน ผมนั่งฟังอยู่ ผมก็พอดีใจด้วย และผมก็ลองๆ ไปทำดู.. อะไร ในบ้านมันยุ่ง ผมก็ว่ามันพอดี อะไร ก็ให้มันพอดี เลยเกิดความพอดี บัดนี้ผมจึงอยากรู้จักบ้านของตาแก คนนั้นว่าอยู่ที่ไหน ชื่ออะไร" อันนี้ก็พูดกันง่ายๆ จะนั่นก็เรียกว่า การกระทำดี กระทำชั่ว... เราทำชั้นเอง เราทำชั่วชั้นเอง... เรา เราทำดีชั้นเอง... เรา เรา กลัวเอง นึกขึ้นมาแล้วก็กลัวๆๆ แล้วก็วิง นึกนึกกลัวเอง นึกให้กลัวแล้วก็วิงไป ที่นี่ถ้าเราไม่กลัว ก็นึกมีใจเข้มแข็งขึ้น แล้วก็ไม่วิง มันเกิดที่นี่... มันก็ดับที่นี่ มันสุขที่นี่... มันก็ทุกข์อยู่ที่นี่ มันผิดอยู่ที่นี่... มันก็ถูกอยู่ที่นี่เอง มิที่นี่ปัญหาอื่นไม่มี นอกตัวเราไปแล้ว มีปัญหาอยู่ในใจเจ้าของ เช่นนั้น

จะนั่นพระพุทธเจ้าท่านจึงให้แก่... แก้ตัวเราเอง... แก่ที่ต้นเหตุ ไม่ใช่แก่ที่ปลายเหตุ แก่ที่ต้นเหตุ คือต้นตอมนนี้แหละ ที่เรียกว่าทุกขสัจ มันทุกขสัจ แก่ที่เหตุไม่ให้ทุกข์มันเกิด อันนี้เป็นสัจธรรม เมื่อเราเห็นทุกข์... เรา ก็เห็นอริยสัจ มันเป็นทุกขสัจ ทุกข์นี่

มันก็ทุกๆ จริง เมื่อเราเห็นมันเป็นทุกๆ เหตุเกิดขึ้นที่ทุกข์นี้ เป็นต้น เราก็แก่ทุกข์อันนี้ คือ แก่ที่เหตุอันนี้ ถ้าแก่ที่เหตุแล้วมันก็ไม่มีอะไร แล้วก็ยอมรับ ยอมรับทั้งนั้น เมื่อเรายอมรับแล้ว... เลยสบาย มัน สบายยังไง ถ้าหากเราปล่อยเราวางมันแล้วนะมันสบาย

ยกตัวอย่างให้ฟังง่ายๆ ไม่ต้องยาก เดยมินายพล นายพัน ที่เข้ามาในวัดหนองป่าพง ที่เข้ามากราบ กราบแล้วก็คลานเข้าไป หมอบกราบว่า “หลวงพ่อ... ตอบศีรษะให้ผมบ้าง” อาทิตยาเมื่อไป คลำศีรษะตอบฯ นายพลก็ช่าง นายพันก็ช่าง ไม่เป็นอะไรไม่อยาก ใจร้าย เนย... ทำไม?... นี่ยอมแล้ว ยอมแล้วไม่ยืดติดศีรษะนี้ ศีรษะนี้ก็ไม่มีอะไร มันมี เพราะเราเข้าไปยืดมันเท่านั้นแหละ ในเวลา ถ้าเราละเราวางเราปล่อย มันก็เลยหมดพิษหมดภัยในที่นั้นแหละ ไม่มีอะไรทั้งนั้นแหละ ตั้นก็เหมือนปลาย ปลายก็เหมือนต้น ถ้าลอง ออกจากการมาไปสิ ให้โอมไปพับอยู่ที่กลางทาง นายพ่อนายพัน เดินอยู่ เราเอามือไปตอบศีรษะดูสิ เกิดเรื่องกันเลยที่เดียว ทำไม? ฉันไม่ยอมรับ ฉันไม่ยอมทิ้ง ฉันไม่ละ ฉันยังยึดอยู่ มันก็เลยไปคิด เป็นเช่นนั้น เมื่อจะปล่อยก็ปล่อยตรงนั้น เมื่อจะวุ่นวายก็วุ่นวาย

ตรงนั้น เมื่อจะสงบก็สงบที่ตรงนั้น ปล่อยตรงนั้น นี้เป็นต้น นี่เรียกว่า กิเลสเราเห็นง่ายๆ เราจะเห็นได้ง่ายๆ อะไรทุกอย่างถ้าเราเห็นว่า ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา แล้วยอมปล่อยวางมันเสีย... หมดพิษ หรือคนเมืองนอกก็เหมือนกัน เดินไปปืนเดินข้ามจับไปเกอะ ผู้หญิงจับหัวผู้ชาย ผู้ชายจับหัวผู้หญิงไปเรื่อย... ก็ไม่มีอะไร มันก็มี คุณค่าเท่ากับหัวเผือกหัวมันเท่านั้นแหละ จะทุบก็ได้ จะอะไรก็ได้ ทั้งนั้น นี่ เพราะว่าเราเอาอะไรมันออก... เอาความเห็น ถอดถอน อุปทานออกจากที่นั้นหรือ... เปล่า เมื่อนลูกะเบิดที่ขาดอด渺ลัก ออกแล้ว มันไม่ระเบิด เช่นนั้น อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น ถ้าเราถอด ทิภูษี ถอนมานะ เห็นว่าเราดี เห็นว่าเราเลิศกว่าเขา เราเสนอเขา เราเลวกว่าเขา อย่างนี้เป็นต้นอยู่ในใจของเจ้าของแล้ว กิเลสนั้น ทำลายเจ้าของเสนอไป ตั้งน้ำอาทิตย์จึงได้กล่าวว่า... ในโลกนี้ ไม่มีอะไรจะมาทำโทษเรา นอกจากเราทำโทษเราเอง ไม่มี อะไรนำความสุขมาให้เรา ไม่มีอะไรจะนำความทุกข์มาให้เรา นอกจากจิตของเรานี่ผิดเห็นถูกของ

ฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า อัตตนा ใจยัตตานั้น...

จะเตือนตนด้วยตนเอง ตนอยู่ที่ไหน...ก็ต้นที่นั่งอยู่ที่นี่แหละ เรียกว่าตน ให้เห็นตน คนเห็นตนว่าเป็นตน คนนั้นยังไม่เห็นตน คนเห็นตนว่ามีใช่ตัวตน คนนั้นจึงเรียกว่าคนเห็นตน คนเห็นตนว่าเป็นตน นี่ก็เป็นอุปทานยีดมันถือมัน คนที่เห็นตนจริงๆก็คือเห็นตนว่ามีตน มิใช่ตัว มิใช่เรา มิใช่เขา มิใช่ของเรา มิใช่ของเขา ความเห็นนี้เรียกว่าถอดถอนอัตตาออก นี้เรียกว่าคนเห็นตน คนเห็นตนแล้วก็ละตนนั่นก็ได้ ปฏิบัตตนนั่นก็ถูก เป็นอนัตตาเสียแล้ว คนเห็นตนโดยที่ว่าเป็นตนเป็นตัวนี้เพิ่มทิฐิเพิ่มนานะ เพิ่มกิเลส เพิ่มต้นหา เพิ่มความทุกข์ขึ้นมากที่สุดเลยที่เดียว จะนั่น พากมนุษย์พุทธบริษัททั้งหลาย ท่านจึงเรียกว่าให้ปล่อยหรือวาง ไม่ใช่ให้ปล่อย อันนี้ ไม่ใช่ให้วางอันนี้ ปล่อยด้วยจิตใจ บางคนเห็นว่าการปล่อยวางนี้ไม่ต้องทำงาน ไม่ต้องทำอะไรทั้งนั้น ให้ปล่อยวาง...ไม่ใช่อย่างนั้น การปล่อยวางทางด้านจิตใจ คือไม่ยึดมั่นหรือไม่ถือมั่น ให้มีความเห็นโดยถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ เมื่อเห็นที่ถูกต้องตามนี้แล้วก็เรียกว่าผู้เห็นธรรม คือ เห็นสภาวะอันนี้ตามเป็นจริง ไม่มีทางที่จะแก้ไข มันจะสุขก็ถูกแล้ว มันจะทุกข์ก็ถูกแล้ว มัน

จะได้มา ก็ถูกแล้ว มันจะเสียไป ก็ถูกแล้ว มันจะไม่เจ็บไม่ไข้ ก็ถูกแล้ว มันจะเจ็บจะไข้ ก็ถูกแล้ว เลยพอดีทุกอย่างเลย เพราะเรื่องของมันเป็นอยู่อย่างนี้ มิฉะนั้นเมื่อเราเห็นเช่นนี้ เราเกิดตั้นตอคือเหตุทุกข์ที่จะเกิดขึ้นมา เมื่อตัดตันตอทุกข์...ทุกข์ไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นมาแล้วเป็นต้น ความสงบก็เกิดขึ้นในที่นั้น

อันนี้แสดงถึงว่าสัมมาทิฐิ หรือเรียกว่าสัมมาธรรม เมื่อมรรคสามคค มั่นสามคค รวมกันเข่นนี้แล้ว กิเลสทั้งหลายทั้งปวงนั้น ก็กระจัดกระจายไป ระหับระหว่างไป เป็นต้น ไม่มีในที่นั้น ไม่รู้ มันไปที่ไหน ถ้าไครยังไม่เห็นสภาวะอันนี้ มันก็ยังไปเกาอยู่ที่ตรงนั้น ฉันนั้น คล้ายๆกับมีตัวหรือมีตน เพราะมันเกิดจากความคิดของเรา

การปฏิบัติ

เราก็ไม่เอาถึงขนาดนั้นหรอก ปฏิบัตินี่... ปฏิบัติตามชีวิตรบทของเรา เรายืนเดินเป็นปกติ แต่เราเมื่อทำอันนี้อยู่... เราเก

รู้อยู่... เรายอดนี้อยู่... เราก็รู้อยู่ จิตของเราคิดอย่างไร... เราก็รู้มันอยู่รู้แล้วก็พิจารณาเรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในอิริยาบถอันนั้นในอารามณ์อันนั้น ให้จิตมันรู้ ให้จิตมันเห็น ไม่ให้มันไปยึดมั่นถือมั่นในอันนั้น แล้วก็ปล่อยมันไปเรื่อยๆ ทำมันไป ถึงคราวกำหนด เราก็กำหนด ถึงคราวพักผ่อนเราก็พักผ่อน ธรรมชาติของเรานั้นแหลกไม่ใช่ว่าไปนั่งกระทั้งวันกระทั้งคืนอย่างนั้นล่ะ เรายังดีอยู่ เราก็พยายามนั่งสมาธิ เมื่อเราหยุดนิ่งแล้วก็ให้มีสติ เดินก็ให้มีสติตามไปให้รู้จักว่าบัดนี้เรางำลังทำอะไรกันอยู่ เราก็รู้จักของเรา รู้จักความผิดชอบในเรื่องจิตใจของเรารอยู่เสมอหนึ่นแหลก กรรมฐานนี้มันก็... ให้กรรมฐานถูกจริตเจ้าของแล้ว มันก็สบาย กรรมฐานไม่ถูกจริตเจ้าของแล้วมันก็ไม่สบาย มันก็เป็นอยู่อย่างนั้นแหลก ทำยังไงมันก็ไม่ทุกข์ ทำยังไงมันก็ไม่ยาก ทำยังไงมันก็ไม่ลำบากทุกการกระทำของเรา ก็ เพราะเราบังคับมันให้กำหนดครู หรือจะปล่อยตามใจ มันจะสบาย... มันก็ไม่สบายอีกแหลก คิดไปยังไงก็ทำมันไปอย่างนั้น คิดยังไงก็พูดอย่างนั้น... มันก็ไม่สบายเท่านั้นแหลก จะสบายยังไง มันเอาแต่โทษมาใส่เจ้าของอยู่ทั้งนั้น ท่านจึงให้สั่งวารժวนในการพูด

ในการกระทำ ใน การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การขับ การฉันให้รู้ตัวอยู่... บัดนี้เราทำอะไรอยู่ บัดนี้เรารอยู่ลักษณะอันใด เรายู่ในลักษณะของความโลงหรือ ความโกรธหรือ ความหลงหรือ เราต้องกำหนดครู กำหนดให้รู้จักว่ามันเป็นเช่นนั้นแล้วก็ทำลายมันเสีย ทั้งอารามณ์ที่ชอบใจ ไม่ชอบใจ ทั้งสุข ทั้งทุกข์ นั้นให้เราเห็นว่ามันเป็นของไม่เที่ยง เป็นของไม่แน่นอน สุขก็ให้สุขไป ทุกข์ก็ให้ทุกข์ไป อย่าไปยึดมั่นถือมั่นให้รู้ตามมันเสียว่ามันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น ถ้าเรารู้จักว่ามันเป็นอยู่อย่างนั้นแล้ว สุขมันก็thonอยู่ ทุกข์มันก็thonอยู่ได้ มันก็ไม่ลืมตัวหลงตัว

การทำกรรมฐานมันก็ทำแบบนั้นแหลก เราจะคิดยังไง เราจะคิดไปทำให้มันรู้เร็วๆ เห็นเร็วๆ สงบร็ำๆ... ไม่ได้ล่ะ มันก็ต้องค่อยๆ ทำไป ค่อยๆ ทำไป อย่าให้มันเร็ว อย่าให้มันช้า ให้กำหนดอยู่ในที่ที่รู้นั้นแหลกเป็นประมาณ การทำความเพียรนี้ต้องฝืนใจเราทั้งนั้นแหลก ฝืนใจเรา ฝืนความรู้สึกนี้ก็คิดของเราทุกอย่าง ที่ท่านทำยุบหนอพองหนอนนั้นก็ถูกแล้ว ถูกแล้วแต่ว่าเราท่านไม่ไหว การท่านไม่ไหวเป็นเรื่องที่เราห้อถอย คือไม่รู้จักความเป็นจริงตามนั้น

หรือเรียกว่าการกระทำแบบนั้นมันบีบเกินไป เรายังมาทำอย่างอื่น ก็ได้ ทำอนาคตสติเสีย...กำหนดหมายใจเข้าออก มันก็อย่างเดียว กันนั้นแหล่ ไอ้ที่ว่า “ยุบ” มันก็ยุบของมันอยู่อย่างนั้น ไอ้ที่ว่า “พอง” มันก็พองอยู่อย่างนั้นแหล่ หายใจเข้มันก็พอง หายใจออก มันก็ยุบ ไม่ได้ว่ายุบหนอ พองหนอ มันก็พองยุบอยู่อย่างนั้นแหล่ มันก็เหมือนกันเท่านั้นแหล่ ถ้าเราให้มีสติอยู่อย่างนี้ จึงให้ว่าตัวว่า ในลักษณะอย่างไร เรายู่อย่างไร ความเป็นอยู่ของจิตเราเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดปัญญานั้นเอง ทำอะไรก็ให้เกิดปัญญา ไม่ต้องไปกำหนดอยู่กระทั้งวันกระทั้งคืน มีการปล่อยมีการวาง

มีการให้เพลินในธรรมะ มีการบังคับ มีพระเดชและก็มีพระคุณ เหมือนเราสอนเด็กน้อยนั้นแหล่ เหมือนครูสอนเด็กนักเรียน มีพระคุณอย่างเดียวแล้วก็...ครูไม่มีอำนาจ มีพระเดชอย่างเดียวแล้วเด็กก็เดินไม่ถูก ใจเราก็เหมือนกันแหล่ ถ้าปล่อยตามชอบใจแล้วมันก็ไม่รู้เรื่อง ไม่หักหานญแล้วมันก็ไม่รู้เรื่อง มันไม่กระทบ ก็เหมือนกันกับครูสอนนักเรียน ไม่ใช่อื่นใกล้แหล่ เขายังแต่พระคุณอย่างเดียว เด็กมันก็เขี่ยจ เด็กก็ไม่กลัวครู เมื่อไม่กลัวครู

มันก็ไม่กลัวอะไรทั้งหมด ไม่กลัวความผิด ไม่กลัวอะไรทุกอย่างล่ะ ถ้ามันกลัวครูเสียอย่างเดียวแล้วล่ะ อย่างอื่นมันก็กลัว ใจความผิด มันก็กลัว ความไม่ดีทั้งหลายมันก็กลัว มันมีความกลัว มันอยาจ จึงได้เกิดเป็นข้อปฏิบัติอยู่ในตัวของมันนั้นแหล่ มันเป็นศีลในตัวของมันอย่างนั้นก็จะต้องรู้จัก... ครูก็ต้องรู้จักนักเรียน ถึงวิธีการสอนเด็ก จะมีพระเดชอย่างเดียว เด็กมันก็ไปไม่ไหวล่ะ เด็กมันมีแต่พระคุณอย่างเดียวมันก็ไปไม่ได้ บางครั้งเราใช้พระเดชมัน บางครั้งเราใช้พระคุณมัน พูดตามภาษาจิตของคนก็เหมือนกัน เราจะไปบีบมันทุกเวลา ก็ไม่ได้ถึงเวลา ก็ปล่อยให้มัน เวลาสรรเสริฐจิต... ก็สรรเสริฐมัน เวลาให้โทษมัน... ก็ให้โทษมัน อย่าให้โทษมันอย่างเดียว อย่าสรรเสริฐมันอย่างเดียว ต้องใช้การปฏิบัติอย่างนี้สลับซับซ้อนกันไปอยู่อย่างนี้ ถ้ามันไม่เดินก็เมียนมัน ถ้ามันตื้อก็ดึงมันไว้ให้มันอยู่ในที่พอดีๆ ของมัน เช่นว่า เกิดความโศกเศร้าโศกปริเทนาอย่างนี้ ก็ไม่ให้มันเกิดขึ้น... ความโศกเศร้าหรือ มันเกิดขึ้นก็ให้เราไว้มัน หรือว่าความเพลิน เป็นต้น ก็อย่าให้มันเพลินไปจนเสียขอบเขต เกินไป ให้มันเพลินอยู่ในที่พอดีของมัน มีอะไร? มี

อนิจจัง...ของไม่เที่ยง มีทุกขั้ง... ความเป็นทุกข์ มีอนาคต...ของไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน อันนี้เป็นมาตรฐาน เป็นหลักอันสำคัญ

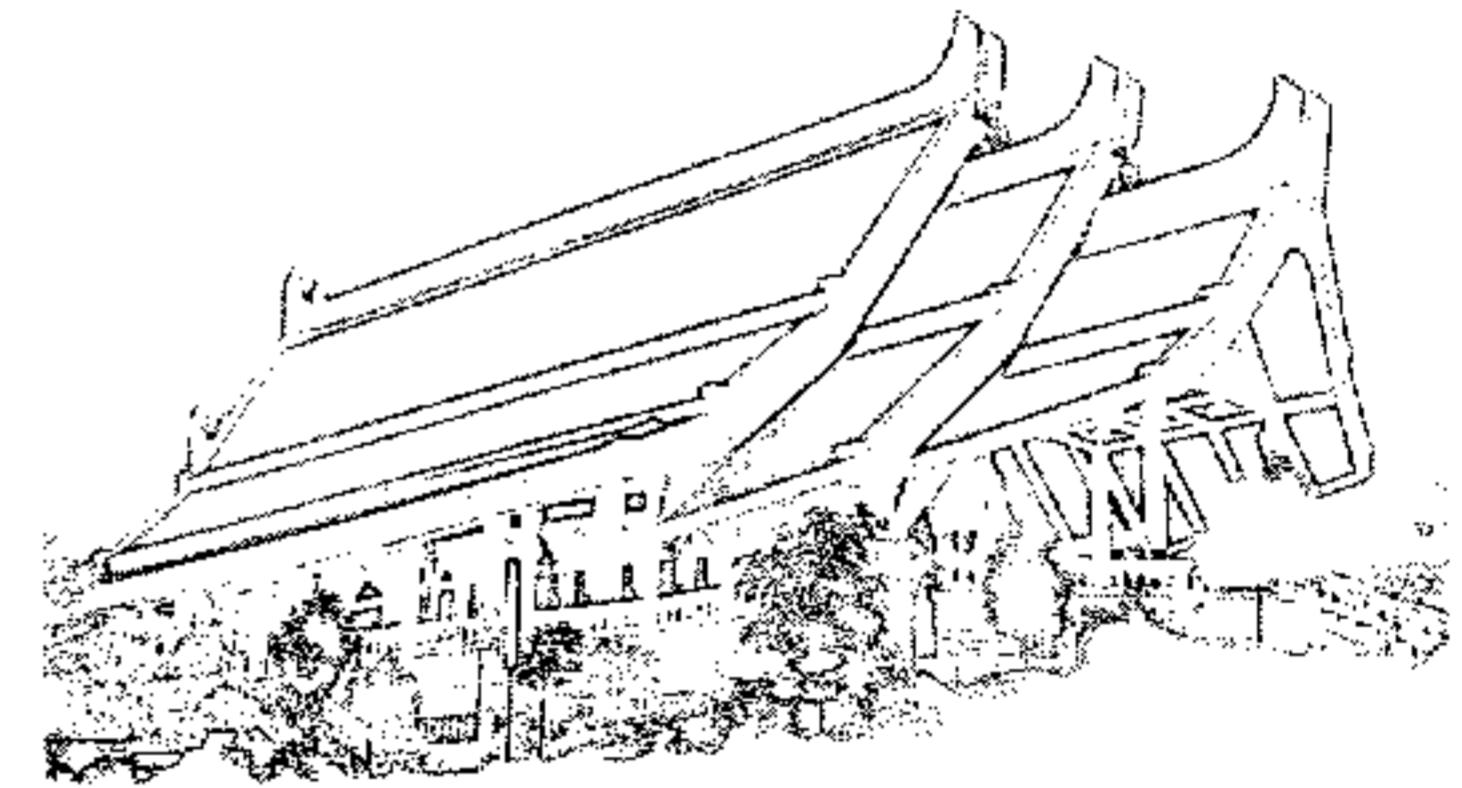
ถ้าเราเห็นเรื่องอนิจจัง ทุกขั้ง อนาคตแล้ว มันก็เดือน เจ้าของอยู่ท่ามั่นแหละ ดีใจ...ก็อย่าดีใจเกินไป ถ้าดีใจเกินไปมัน ก็เสีย ถ้าทุกข์ใจก็อย่าให้มันทุกข์เกินไป ทุกข์เกินไปมันเกินขอบเขต มันก็เสียเหมือนกัน สุขทุกข์ ขอบใจ ไม่ขอบใจ อารมณ์นี้เราจะ ประสบอยู่ทุกเวลา เมื่อเราประสบมันทุกเวลา เราจะเห็นมันทุกเวลา เมื่อเราเห็นมันทุกเวลา เราต้องพิจารณา มันทุกเวลา ทุกเวลาที่ได้ เพ่งมัน ทำให้มันมากคือทำตรงนี้ เจริญให้มันมาก ทำให้มันมาก เพ่งให้มันมาก ก็เพื่อเห็นความเป็นจริงของมันนี้เอง ไม่ใช่อื่นไกล ถ้าเราเห็นตามเป็นจริงแล้ว แม้ความโกรธเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ออก แม้ ความโกรธอันนี้มันก็ไม่แหน มันก็หายไป มันก็บรรเทา ความเหลือด เกิดขึ้นมา เราเห็นว่าอันนี้มันก็ไม่แหน มันก็หาย บรรเทาทุกข์ลงไป ให้มันหนีอสิ่งทั้งหลายเหล่านี้... จิตของเรามีมันรู้ ถ้าเรารู้สิ่ง ทั้งหลายเหล่านี้มันก็ไม่ทุกข์ ถ้าปฏิบัติแล้วก็ไม่สบาย จะคิดถึงบ้าน ร้องไห้ ถ้าหากเราคิดอย่างนั้น เรากว่า เออ! อันนี้มันไม่แหน คิดถึง

บ้านเรา ก็ปล่อยมันไปเสีย มันแหน่หมดละ คิดถึงบ้านนะ มันก็ไม่แหน มันก็อยากหนีจากบ้านอีก มันก็ไม่แหน่มีอนาคต เดียวมันจะกลับไป อีก นี่ใจของคนเรา มันก็จะเป็นอย่างนี้

ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้...มันเตรียมพร้อมที่จะสอนเราอยู่เสมอ ถ้าเราทำปัญญาให้เกิดขึ้นเพียงนิดเดียวเท่านั้น ก็จะรู้แจ้งแทบทั้งโลก

พระโพธิญาณเถร (ชา สุกโก)

S S S M ၁ ၈

○ บ้านที่แท้จริง...ของเรานั้น

คือว่า...เราธุรกิจส่งบ

ความส่องบันบันแหลก...เป็นบ้านที่แท้จริงของเรา

ท่านจะไม่พบความส่องบเลย

ถ้า...มัวเสียเวลาแสวงหาคนที่ฉันร้อน

ท่านจะได้เห็นความไม่เกี่ยง

ถ้า...กำนันย์เติดอยู่กับภาวะที่ส่องบ ○

พระโพธิญาณเกต (หลวงปู่ชา สูกั๊ก)

พระโพธิญาณเกต (ชา สูกั๊ก)

RSSRNAUD

จากເກປ ຕັນອັບ ມັວນທີ ۲۹

การປົງປັດນະ ເປັນຂັ້ນຕອນແນມືອນກັນ
ເປັນທາງຮຽມະ... ຮັບດ້ວຍທາງພຸທ່ອສາສນາ ຮັບ
ດ້ວຍຮຽມະ ຮັບດ້ວຍຄວາມອດທນ ມີຄວາມ
ຕ່ອຕ້ານສາຮັບດອຍ່າງຫົ່ງອາຮມນີ້ ອັນນີ້ເປັນຫັນທາງ
ແໜ່ງພຣະພຸທ່ອເຈົ້າ ອຽມະກັບໂລກມັນກີເກີ່ວຂ້ອງ
ກັນມານານ ມີອຽມມັນກີມີໄລກ... ມີໄລກມັນກີມີ
ອຽມ ມີກິເລສ ແລະຜູ້ທີ່ມາສະສາງກິເລສ ທີ່ຈົບປື່ງ
ກິເລສທັ້ງໜາຍ ເຮີຍກວ່າກິເລສກາຍໃນ ອັນນັ້ນ ເຮີຍກ
ວ່າກິເລສກາຍນອກ ຕ້ອງຈັບລູກຮະບີດ ຈັບປື່ນ ມາ
ຂ້າວ້າງມາຍິງກັນ ເອາຊະນະເອາແພັກັນ ເອາຊະນະ
ຄົນອື່ນນັ້ນເປັນທາງໂລກເຫຼາ ທາງຮຽມະໄມ່ຕ້ອງ
ຮັບກັບໄຄຣ ເອາຊະນະໃຈເຈົ້າຂອງເອງ ອດທນ
ຕ່ອສູ້ກັບອາຮມນີ້ທຸກອ່າງທີ່ມີນຸ່ມຍໍ່ເຮົາທັ້ງໜາຍ
ໃນໂລກມີ້ນັ້າທີ່ທີ່ຈະທຳຕ່າງກັນອ່າງນີ້

- RSSRNA...ນີ້
ໄມໃຊ້ກ່ານເອາຄວາມຈຳນາຖຸດ
ກ່ານເອາຄວາມຈົດນາຖຸດ
ຄືວ...ຖຸກສົ່ງຖຸກອ່າງ
ອະໄໄກີ່ໄມເປັນຮຣນ ກີ່ໄມມີແລ້ວ
ຮຣນຂອງທະຫຼາກເຈັ້ນນັ້ນ
ໄມອາຈກີ່ຈະຄັນພປໄດ້ດ້ວຍຕໍ່າຮາ ○

ທະໂພທິບຸການເກຣ (ບາ ສຸກັກໂທ)

ทางธรรมะ ถ้าหากว่าเรามาประพฤติปฏิบัติแล้ว ไม่ต้องก่อกรรมทำเรื่องกันและกัน ลดปล่อยความชั่วทั้งหลายออกจากกาย ออกจากใจของพวกเราเท่านั้น พ้นจากการอิจฉา พ้นจากการพยาบาท พ้นจากการจองเรวกัน เวลาอันใดที่มันจะระงับไปได้ก็ เพราะการไม่จองเรวกัน ไม่ผูกเรวกัน ไม่จองเรวกันเหมือนกันกับลูกใช่ ถ้ามันจองเรวกันก็เหมือนกันกับลูกใช่ กรรมกับเรwmันต่างกันแต่ว่ามันคล้ายกัน กรรมทำแล้วก็แล้วไป ไม่ต้องจองล้างจองผลลัพธ์ กันอีก อันนี้เรียกว่าเป็นกรรม กระทำแล้วก็เป็นกรรม เวรมายถึงการจองกันไปอีก เอ็งมาทำฉัน ฉันจะต้องทำเอ็งต่อไป หนี้ไม่ขาดต้องแก้แค้นกันอยู่เรื่อยๆไป อย่างนั้นเรียกว่าเรา เราหนี้ไม่ระงับ เพราะการจองเรา เมื่อได้ยังเป็นไปอยู่อย่างนี้ มันก็เป็นห่วงใช่ มันต่อกันเป็นสายไม่จบไม่สิ้น ภาพไหนชาติอะไรก็ได้ ก็ต้องเป็นไปอยู่อย่างนั้น อันนี้พระบรมศาสดาท่านสอนโลก ท่านโปรดโลก ท่านโปรดสัตว์ แต่ว่าโลกมันก็เป็นอย่างนี้ ผู้ที่มีปัญญาเกิดมาแล้วก็ต้องพิจารณาเอาอะไรมันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ ก็พิจารณา นักวบวนราษฎร์ฟันนักอะไรทั้งหลายทั้งปวงนั้น พระพุทธเจ้าก็เคยทำมาเหมือนกัน

แต่ว่าไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร มันก็เป็นอยู่เฉพาะโลก มีแต่เรื่องผู้กรรมผูกเรวกันต่อไป ดังนั้น นักบวชนักพรตมีขึ้นมา ก็เพราะว่ามนุษย์เราเกิดมาขึ้นสิบปี ยี่สิบเอ็ดปีนี้ พ่อแม่เราจึงเข้ามาบวช มาบวชให้ดูดั้นทาง จะเอกันอย่างไรกัน เราจะเข้าอย่างไรกัน นี่คือต้นทางที่พากท่านทั้งหลายมาอยู่นี้

มาอยู่ต้นทางจะมองเห็นว่า ชีวิตพากเราเกิดมาตลอดตั้งแต่เราเกิดมาฐานเดียวสารี ได้ทำการงานทุกประการ ตลอดถึงอายุยี่สิบปี ยี่สิบเอ็ดปี ควรจะรู้เรื่องว่าอะไรมันเป็นอะไรมาก็พอสมควรแล้ว แหละ! อันนั้นยังเห็นหน้าเดียว แต่นั้นมาประมาณ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ฝ่ายพุทธศาสนานั้นจึงจับมาบวช คนอายุยี่สิบปีนี้ก็เรียกว่าเต็มแล้ว...เต็มยี่สิบปีแล้ว มันเต็มที่หละ จะทำงานอะไรทุกอย่างได้ทุกอย่าง จะทำดีก็ได้ดี จะทำชั่วก็ได้ชั่ว ที่เรามาบวชก็เรียกว่าบวชให้พ่อเรา บวชให้แม่เรา เมื่อพ่อเราຍังอยู่ เมื่อแม่เราຍังอยู่เป็นต้น ท่านก็ได้ใจ ได้บวชลูกคนหนึ่ง ได้บวชหลานคนหนึ่ง พ่อแม่ดีใจหลาย เช่นว่าบวชนในพุทธศาสนานี้ เราเคยอยู่ป้ากันนะ ถ้าหากทำสังคมกันไม่หยุดเมื่อไหร่ พ่อแม่กินอนไม่หลับแล้ว เป็นห่วงลูก

ลูกไปรบกับหน้าไปปะทะกับหน้า พ่อแม่ก็ไปรบกับหน้า ทำให้มันเป็นอย่างนั้น เรียกว่ารวมพันธุ์มันถึงกัน ความรักนี้มันถึงกัน อันนี้เป็นเหตุ เป็นสาเหตุที่คนเราทั้งหลายได้รู้เลยว่ามันเป็นอย่างไรกัน มันพัวพันกันอย่างไร อย่างพอกันแม่กับลูก มันเป็นอย่างไรถึงเป็นอย่างนั้น นี่คืออุปทาน ตัวอุปทานที่จะทำให้เกิดภพชาติ ให้ติดต่อเนื่องกันเป็นสายตลอดเวลา ดังนั้น พ่อแม่เราเอาเรามาปล่อยที่ต้นทางแล้ว เรา ก็พิจารณาเอาเองว่าจะเอาอย่างไรดี ไปอย่างไรดี มันตัดสินใจ自我เอง ได้พิจารณาแล้ว จะไปทางสายไหนพ่อแม่ก็สายใจแล้ว เพราะว่าเอาลูกใส่ทางแล้ว ลูกจะเดินไปในทางไหนนั้นก็ให้ลูกพิจารณาเอาเสีย พ่อแม่ก็ไม่เป็นห่วงมาก เพราะว่าเห็นแล้ว ตามใจแล้ว นี้ประเพณีเมืองไทยเป็นอย่างนี้

ฉะนั้นบางคนที่มาบวช มาทำการละความชั่วทั้งหลายแล้ว มีศรัทธาเกิดขึ้นก็เลิกกันเลย ไปเลยฯ อย่างนี้เป็นต้น บางคนกลับไปแต่กลับไปแล้วไม่ต่อสู้กับใคร เป็นต้น เลิกอะไรที่มันเป็นกรรมเป็นเรก็เลิกอย่างนี้ อันนี้ก็เป็นหน้าที่ของพวกราทั้งหลายที่จะต้องพิจารณาฝ่ายพระก็ทำไปอย่างนี้แหละ ทำไปอย่างนี้ เอาชนะตัวเอง ไม่เอาชนะ

คนอื่นเข้า รบกับรบเฉพาะกิเลส คือ ความโลภมันเกิดขึ้นมากกับความโกรธมันเกิดขึ้นมากกับมัน ความหลงมันเกิดขึ้นมากพยายามลดมัน นี้เรียกว่ารับ การทำสังคมรามด้านจิตใจกับกิเลสนี้มันยากแสนยาก แสนลำบากที่สุด มันเป็นของยาก ของลำบากที่สุด ไม่ใช่ว่าเราไม่รับ บวชมาเรา ก็มาพิจารณาเรียนการรับ รับราคะ รับโทสะ รับโมะ เป็นอยู่อย่างนี้เรื่อยไป อยู่ข้างนอกเรา ก็รับอย่างหนึ่ง อยู่ภายในวัดความพุทธศาสนาเรา ก็รับไปอย่างหนึ่ง อันนี้รับภายนอก อันหนึ่งรับภายใน มันเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น เมื่อมารถึงที่เราทั้งหลายนั้นได้มาบวช ได้ฝึกหัดหลักพุทธศาสนา เช่น วัดป่าพงเรนี อันนี้เป็นตัวอย่าง เป็นตัวอย่างที่ลูกหลวง กุลบุตร ลูกหลวง จะดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา มีการรักษาศีล มีการภาวนा มีการทำกรรมฐานให้จิตใจมั่นคงบรรจง เมื่อจิตใจสงบบรรจงแล้วมันก็เกิดปัญญา เมื่อเกิดปัญญาแล้วมันก็มองเห็นทั่วทิศทั้งหลาย อันนี้ควร อันนี้ไม่ควร อันนี้มันผิด อันนี้มันถูก จิตใจเรา ก็ผ่องใส รู้จักก็เกิดปัญญา รู้จักผิด รู้จักถูก รู้จักบาป รู้จักบุญ รู้จักคุณ รู้จักโทษ ความรู้นั้นมันก

เกิดขึ้นมาให้จิตใจเรามันสงบจากอิสระทั้งหลาย บางองค์ก็ตัดสินใจหล่อรากแห่งทางนี้ถูกแล้ว ทางนี้สบายแล้ว ทางนี้ไม่มีเรมีภัยแล้ว เป็นทางที่สงบระงับ นี้เรียกว่าการรับภัยใน คือรับกับกิเลส ทั้งหลายนี้ แต่ว่าน้อยคน น้อยคนที่จะรับกิเลส ไปรับเสียอย่างอื่น มากมาย กิเลสส่วนนี้ไม่ค่อยจะรบกัน แล้วไม่ค่อยจะเห็นกัน

บัดนี้ท่านปล่อยให้เราเป็นอิสระแล้ว เป็นอิสระแล้ว จะทำอะไรได้ จะสร้างคุณงามความดีต่อไปได้ เต็มที่แล้ว นี้เรียกว่า พ่อแม่ของเรานะมีอำนาจที่จับเรามาปล่อยแต่ต้นตอนนี้ต้นทางนี้แล้ว เหมือนกับพระพุทธเจ้าท่านสอนว่าให้ละความชั่วทุกอย่าง มาประพฤติความดีทุกประการ เป็นทางที่ถูกต้องแล้ว ท่านบอกอย่างนี้ เราเรียกว่าท่านมาจับตัวพวกเราทั้งหลายมาปล่อยแต่ต้นทาง เมื่อถึงทางแล้วเราจะเดินไปหรือไม่เดินไปนั้นเป็นเรื่องของเรา เรื่องของพระพุทธเจ้าก็หมดแค่นั้น ซึ่งทางให้แล้ว ทางนี้มันผิด ทางนี้มันถูก เท่านั้นก็พอแล้ว การประพฤติปฏิปธินั้นเป็นหน้าที่ของพวกเรา พ่อแม่ของเราก็เป็นอย่างนั้น จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ก็เป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะดำเนินการประพฤติปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม

ถ้าหากว่าเรามาผ่านอะไรสักนิดหนึ่ง เป็นต้น พ้อให้เราเข้าใจในกลุ่มชนทั้งหลายที่ประพฤติกันนี้ มีความพร้อมเพรียงกันประพฤติปฏิบัติ แม้อย่างน้อยก็ต้องมีปัจจัย เพราะเราได้เห็น เพราะเราได้ยิน เพราะเราได้พูด เพราะเราได้ปฏิบัติ อันนี้ก็เป็นเหตุให้มีปัจจัย มีอุปนิสัยให้เข้าสู่ทางพุทธศาสนาได้ ดังนั้นเมื่อเรามาต้นทางต้นทางนี้ก็เรียกว่าเรายังไม่รู้ว่าอะไรมันเป็นอะไรกัน เราเกิดต้องศึกษา การศึกษานี้จะต้องอดทน จะต้องอดทนต่อทุกอย่าง เราคล้ายๆว่า มันเป็นนักศึกษาอย่างเรา เคยศึกษาทางโลกามานักยกลำบากพอสมควร ก่อนที่จะมีความรู้วิชามาปฏิบัติงาน เป็นต้น เราจะต้องขอให้เราเมื่อใจเราเห็นผิด เมื่อใจเราไม่ชอบ มันขี้เกียจ ทั้งหลายเหล่านี้ก็ต้องขอใจ อย่างนั้น ความรู้นั้นจึงเกิดมีในใจของเรามาปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานทางพระนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น เป็นต้น ถ้าหากว่าเราตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติ พินิจพิจารณาตลอดสามเดือน สิ่นไตรมาสนี้คงมองเห็นทางพอสมควรถ้าเราตั้งใจ แต่ว่าระบบอันใดที่เราตั้งใจวัดหนองป้าพนี้ ให้พวกท่านทั้งหลายพากัน

ตั้งใจทำ ครูบาอาจารย์ท่านพำนพำอย่างไร ประพฤติอย่างไร ต้องพยายามทำร้ายสามเดือนนี้ พวกรำลึกท่านทั้งหลายจะมีความรู้ พวกรำลึกท่านทั้งหลายจะมีความเข้าใจ อวยพากลุ่มน้อยก็เรื่องของพุทธศาสนา พอกสมควร

การบวชในสมัยนี้ อันนี้เรามาบวช วัดหนองป่าพงจึงได้ทำอย่างนั้น ถ้าบวชที่อื่นไม่ได้ทำอย่างนี้หรอก ไม่รู้เรื่อง ไม่ได้ทำอย่างนี้ ไม่รู้จักว่ากราบอย่างไร ให้ว้ออย่างไร นั่งสมาธิอะไรไม่รู้เรื่อง มีแต่ความวุ่นวายทั้งนั้นแหล่ะ การประพฤติปฏิบูรณ์นี้มันถึงน้อยน้อยลงๆทุกวันๆ มันจะไม่มีแล้ว จะนั้นเหลือวัดหนองป่าพงเราในภาคนี้ส่ายนี้ ก็พากันตั้งอกตั้งใจทำกับครูบาอาจารย์ ทิฐิมานะนี่ เป็นของที่สำคัญมาก ทิฐิ คือความเห็น ความเห็นทุกสิ่งสารพัด มันเป็นทิฐิทั้งนั้นแหล่ะ ความเห็นแล้วแต่มันจะเห็น เห็นซึ่งเป็นดี เห็นดีเป็นซึ่งสารพัดอย่างแล้วแต่มันเห็น อันนั้นมันไม่เป็นประมาณ มันเป็นประมาณอยู่ที่ความยึดมั่นถือมั่น เรียกว่ามานะ มานะ คือความเข้าไปยึดมั่นถือมั่นในความเห็นอันนั้นอย่างจริงจัง พาให้เราเรียนรู้ตามเกิดไม่มีทางจบ เพราะการยึดมั่นถือมั่น

ดังนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงให้สอนว่าจะทิฐิ ละทิฐิ ทิฐิคือความเห็น มันเห็นทุกสิ่งสารพัด แต่ว่ามันเห็นไม่ค่อยจะถูกทางเห็นไม่ค่อยจะตรงกัน อย่างคนกลุ่มน้อยด้วยกันมากๆอย่างนี้ บางแห่งก็ปฏิบูรณ์ง่ายๆ มันมาก มันก็ปฏิบูรณ์ง่ายๆ นี่! ถ้ามีความเห็นที่มันถูกต้องกัน มาอยู่สององค์ สามองค์ ก็ปฏิบูรณ์ยาก อยู่องค์เดียว ก็ลำบากเหมือนกัน ถ้าความคิดไม่ถูก ความเห็นไม่ดี ถ้าหลายๆองค์ ก็ตามเดิทที่มาลงน้อมเพื่อละทิฐิมานะอันเดียวกัน มันก็คงสู่พระพุทธประธรรม พระสงฆ์ เมื่อกัน จะว่ามันมาก จะว่ามันกระกะมันก็ไม่ได้ คล้ายๆกับว่าตัวก็ถูกก่อนนะ ตัวก็ถูกก่อนมีขาหลายๆในมันนั้น เราแนบกันไม่ถูก แต่รวมอยู่ด้วยกันก็เป็นฝ่าคำญะเมื่อกัน ว่ามันจะยุ่งกับขากับแขนของมันนั้นแหล่ะ มันเดินไปเดินมา ความเป็นจริงตัวก็ถูกก่อนไม่ยุ่ง มันมีจังหวะ มันมีระเบียบ ถึงแม้มักมักก็ไม่ยุ่ง

ในทางพระพุทธศาสนานี้ก็เหมือนกัน ถ้าปฏิบูรณ์แบบยุคสาวกของพระพุทธเจ้าแล้วมันก็ง่าย เรียกว่า สุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบูติ คุชุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบูติตร ญายะปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบูติเพื่อพ้นจากทุกๆ สามีจิปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบูติ เป็นผู้ปฏิบูติ

ขอบ เป็นผู้ปฏิบัติสู่ต้อง คุณสมบัติทั้งสี่ประการนี้ถ้าดังอยู่ในใจของพากเราทั้งหลายแล้ว คือคุณสมบัติของพระสงฆ์ นี่ถ้าเราทำกันเช่นนี้ มันจะมีตั้งร้อย มันจะมีตั้งพัน มันจะมีเท่าไหนกซ่างมัน เกิด มันลงอันเดียวกัน สายเดียวกัน ถึงแม้ว่าพากเราทั้งหลายจะมาจากทิศต่างๆ มันก็เหมือนกันนั่นเอง ไม่ใช่อื่นไกล คล้ายๆ กับเรียกว่าหัวยหนองคลองบึงต่างๆ เป็นต้น ที่มันไหลลงสู่ทะเล เมื่อไปตกถึงทะเลแล้วมันก็เป็นสีเดียวและรสดีมีไปรวมกันที่ตรงนั้น มนุษย์เราทั้งหลายก็ตาม เมื่อสูกระแสงของธรรมะแล้ว มันก็ไปลงสู่ธรรมะอันเดียวกัน จะอยู่คนละทิศละทางกันก็ตาม จะอยู่ที่ไหนก็ตามเกิด มันลงมารวมอันเดียวกันอย่างนั้น หรือผลที่สุดว่ามนุษย์มันมีความเกิด แล้วผลที่สุดมันก็ไหลไปสู่ความตายเหมือนกันทุกคน เป็นอย่างนี้ แต่ความคิดที่มันแก่งແย่งซึ่งกันและกันนั้นเป็นที่สิ้น

ดังนั้นพระพุทธเจ้าท่านว่าเรื่องความเห็นนั้นปล่อยไว้ เรื่องมานะอย่าเข้าไปปั่นปันถือมั่นจนเกินความเป็นจริง เราทั้งหลายอยู่ด้วยกันหลายๆ คน หลายๆ องค์ เป็นต้น เราพากันมาฝึก การที่ฝึก

ผู้ฝึกเก่าก็มี ครูบาอาจารย์ก็มี ดู! เราเป็นผู้มีปัญญา ผู้พบทลายองค์ ที่มาอยู่ที่วัดนี้ ไม่ต้องสอนอะไรมากมาย ปล่อยไว้เท่านั้นแหล่ พาทำวัตร สวยงามต์ ไปเทคโนโลยีให้ฟังทุกรอบไปพอสมควร ไม่ต้องจ้ำจี้จ้าให้มาก ผู้มีปัญญาทำเขา ทำไปถูกต้องไป มันมีความฉลาดไปเอง ดีเอง เป็นเอง ง่ายๆ นี่มันง่าย คือผู้ที่มีปัญญามันง่าย มันไม่ค่อยลำบากหรอก

ที่นี่การพากท่านทั้งหลายจะได้ฟังธรรมนี้ อย่าพึ่งนึกว่า จะอบรมกันทุกวันทุกคืน ไม่ใช่อย่างนั้นนะ ความเป็นจริงนั้นก็ให้ข้อคิดให้ความเห็น หนึ่งหูเราฟัง ท่านพูดกับใคร กับพระ หรือเเนร กับญาติโยม อันนี้เราก็ได้ฟังธรรมแล้ว หูเราได้ฟัง ตาเราเห็น ท่านทำอย่างไรเดินไปเดินมา อะไรต่างๆ ดังนี้ ตาเราเห็นแล้ว ก็รู้แล้ว เจ้าดูเอาเห็นเอานะ อันนี้เป็นธรรมะ การเทศน์ของพระพุทธเจ้า เราันนั้น ใช่ว่าเทศน์มีเสียงอย่างเดียวนะ ไม่ใช่ว่าเทศน์มีเสียงอย่างเดียว เทสน์ไม่มีเสียงนั้น คือ แสดงออกปกรณ์ทุกประการนั้นแหล่ ให้ความเข้าใจกันทุกคน อย่างเราจะให้ทำความเข้าใจกันนั้น ไม่ต้องพูดก็ได้ หรือจะกวักมือก็ได้ พยักหน้า

ก็ได้ อย่างนี้เป็นต้น มันเห็นทั้งนั้นแหละ ขอแต่ว่าคนๆนั้นนะ เข้าใจทำกันอย่างไร ให้เข้าใจอย่างนี้ อยู่ที่วัดหนองป้าพงนั้น การฟังเทคโนโลยีอะไรซ่างเดิด ให้เราเข้าใจธรรมะ ท่าน จะพูดก็ตาม ท่านจะทำกับภริยา ก็ตามท่านเดิด ดูເອາເດີດ ນີ້ຄົນທີ່ມີປະບຸາຈຶ່ງເຂົ້າໃຈ ສອນໆຍ່າຍ ພັງໆຍ່າຍ ຄື່ງວ່າຈະເຫັນສອນບຸາຕີຢືມ ດັ່ງນີ້ຍູ້ເປັນຕົ້ນ ເມື່ອເຮົາໄດ້ພັງ ເຈົກນິ້ງພັງ ນິ້ນກີ່ຄື່ອເຮົາໄດ້ ธรรมะ

อย่างອອງគົດສາວີບຸຕຽນນະ ພຣະສາວີບຸຕຽນນີ້ທ່ານເດີນລົງມາຈາກງູ້ເຂົ້າໂດຍຄື່ອມງູ້ກັບພຣະພຸຖຣເຈົ້າ ລົງມາແລ້ວພບພຣາມັນທີ່ມະນະພຣາມັນ ເຮື່ອງວ່າພຣາມັນເລື້ບຍາວ ພຣາມັນຄົນນັ້ນຄົງຈະຍູ້ໃນປາໃນດົງ ດົງຈະມີທີ່ມີມານະມາກ ພອດີມາພບພຣະພຸຖຣເຈົ້າ ພຣາມັນຄົນນັ້ນໄມ້ເຫຼື້ອໃຈຮັ້ງນັ້ນ ເຫຼື້ອໃຈຂອງເຈົ້າຂອງ ເຫຼື້ອຄວາມເຫັນເຈົ້າຂອງວ່າມັນຖຸກແລ້ວ ເລັຍເປັນເຫດໄມ້ໄດ້ປັສນໃຈธรรมໃໂຮ ໄນຂອງຄວາມເຫັນໃຈຮັ້ງນັ້ນ ເພຣະຄວາມເຫັນຂອງເຂົາ ເຂົ້າເຫັນວ່າອັນໄດ້ເຂົ້າຂອບໃຈ ເຈົ່ງເອາອັນນັ້ນ ອັນໄດ້ທີ່ເຂົ້າໄນ້ຂອບໃຈ ເຈົກໄມ້ເຂົາ ອັນໄດ້ອັນໄດ້ຄວາມແກ່ເຂົາ ເຈົ່ງເອາ ອັນໄດ້ໄມ້ຄວາມແກ່ເຂົາ ເຈົກໄມ້ເຂົາ ອັນໄດ້

ໄນ້ຂອບໃຈ ເຈົກໄມ້ເຂົາ ອັນໄດ້ຂອບໃຈເຂົາຈະເອັນນັ້ນ ຄວາມເຫັນເຂົາ ເປັນອ່າງນີ້ ໄນມີຄວາມຖາກເກີຍໜັກ ພອດີພຣະພຸຖຣເຈົ້າເຮັກບພຣະສາວີບຸຕຽນມາຈາກຍອດໂດຍຄື່ອມງູ້ ແລ້ວກົມານັ້ນຍູ້ ພຣາມັນທີ່ ພຣາມັນທີ່ເຮື່ອງວ່າຕາເລື້ບຍາວນີ້ມີທີ່ມີມາກ ເຄຍຄາມທີ່ສູງຕ່າງໆອ່າງທີ່ເລ່າມານີ້ ອັນໄດ້ຄວາມແກ່ເຂົາພຣອງគົດ ເຂົາພຣອງគົດຈະເອາ ອັນໄດ້ໄມ້ຄວາມແກ່ເຂົາພຣອງគົດ ເຂົາພຣອງគົດກີ່ໄມ້ເຂົາ ອັນໄດ້ໄມ້ຂອບເຈົກໄມ້ເຂົາ ອ່າງນີ້ ຄວາມເຫັນອ່າງນີ້ທ່ານເຮື່ອງວ່າຖຸກຕ້ອງ ດີແລ້ວ ເຈົກເຮື່ອນຄາມພຣະພຸຖຣເຈົ້າວ່າ ຖຸກໄໝ ພຣະພຸຖຣເຈົ້າວ່າ ຄວາມເຫັນອ່າງນັ້ນກີ່ໄມ້ຖຸກ ໜ້າອັນກັນ ພຣາມັນເຫັນວ່າອັນໄດ້ພຣາມັນຂອບ ພຣາມັນກີ່ເອາອັນນັ້ນ ອັນໄດ້ພຣາມັນໄນ້ຂອບ ພຣາມັນກີ່ໄມ້ເຂົາ ອ່າງນີ້ນີ້ຄື່ອຄວາມເຫັນຂອງພຣາມັນນະ ມັນເປັນອ່າງນີ້ ລົງໄປ ລົງຄິດໄປພຣະພຸຖຣເຈົ້າຄາມ່າຍ່າເລີຍ ເປົ້ນ່າຍ່າວ່າ ໄອຄວາມແກ່ນັ້ນ ຄວາມແກ່ນະ ພຣາມັນຂອບໄໝ... ໄນຂອບ ໄນຂອບພຣາມັນຈະໄດ້ໄໝ ພະຍຸດພຸດ... ຕອບໄມ້ໄດ້ແລ້ວ ໄອຄວາມຕາຍນັ້ນພຣາມັນຂອບໄໝ... ໄນຂອບ ພຣາມັນຈະຕາຍໄໝລະ ເອົກ! ໄນມີທີ່ພຸດ ຕາຍ ພຣະເຈົ້າ... ຕໍ່ພຣາມັນໄດ້ສິ່ງທີ່ໄນ້ຂອບໃຈພຣາມັນ ແລ້ວພຣາມັນຈະເປັນທຸກໆ

หรือจะเป็นสุข เป็นทุกข์พระเจ้าข้า ทิฐิของพราหมณ์นั้นหายไป
ไม่เคยได้ยินสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนั้น ก็คิดว่าความเห็นเรา
ถูกแล้ว ความเห็นเราถูกทุกอย่าง เพราะว่าอันใดควรแก่เรา ก็เขาก็
อะไรไม่ควรก็ไม่เข้า อะไรชอบเขาก็เข้า อะไรที่ไม่ชอบเขาก็ไม่เข้า
อันนี้ไม่มีทางแก้ไขล่ะ ก็นึกว่ามันถูกต้องดีแล้ว แต่! เมื่อไปเรียน
ถามพระพุทธเจ้าท่านว่า ความเห็นอย่างนี้ก็ยังไม่ถูกเหมือนกัน
ท่านก็ได้เล่าว่า ความเป็นจริงนั้นที่เรามองไม่เห็นนั้น ก็นึกว่าเราถูก
ความเป็นจริงมันเห็นแต่สิ่งที่เรามองไม่เห็น สิ่งที่เรามองไม่เห็นนั้น
มันมีอยู่ เราก็ไม่รู้ไม่เห็น อันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น พระสารีบุตรนั่ง
ถายางนพดดอยู่ข้างปูชนียาวาส พึงที่มนະจะพราหมณ์นั้นกับ
พระพุทธเจ้าตอบโต้ปัญหากัน ท่านก็ฟังเรื่อยๆ แต่ ท่านได้ตรัสสรุป
ธรรมะเป็นพระอวิယบุคคลในที่นั้นและนี้เป็นดัน ก็เพราะท่านเข้าใจ
ในหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตอบโต้กับพราหมณ์ เป็นเหตุให้ท่านละ
ทิฐิลงมาและให้คลื่นคลายออก จนสำเร็จพระอรหันต์ในที่นั้นเลย
อย่างนี้เป็นต้น

นี้ท่านเรียกว่าให้มันมีสติอยู่ทุกเวลา นักประพฤตินักปฏิบัติ

ของเรานี้ก็เหมือนกัน พระพุทธองค์ท่านสอนว่าให้มีสติอยู่ จะ
ยืนอยู่ จะนั่งอยู่ จะนอนอยู่ จะอยู่ที่ไหนก็ช่างเดิด ให้มีสติ
ประคับประคองอยู่เสมอ เมื่อเรามีสติ เราก็เห็นตัวของเรา เห็นใจ
ของเรา แล้วก็เห็นภายในกายของเรา เห็นใจในใจของเราทุกอย่าง
ถ้าเราไม่มีสติอยู่เป็นต้น เราก็ไม่รู้เรื่อง อะไรจะมาตกใส่หน้าบ้าน
ตกใส่ในกุฎิเราก็ไม่เห็น เพราะเราไม่มีสติ นิการมีสตินี้จึงเป็นสิ่ง
ที่สำคัญ ผู้ใดมีสติอยู่ทุกเวลา คนนั้นจะได้ฟังธรรมของพระ
พุทธเจ้าอยู่ทุกเวลา ทุกเวลา เพราะว่าตาไปมอง มองไปเห็นรูป
มันก็เป็นธรรมะ หูฟังเสียงมันก็เป็นธรรมะ จมูกได้กลิ่นก็เป็นธรรมะ
ลิ้นมันลิ้มรสมันก็เป็นธรรมะ กายไปถูกกับโภภรรพกระทบเย็น
ร้อนอ่อนแข็งก็เป็นธรรมะ ธรรมารมณ์ที่มันเกิดขึ้นกับใจ นึกขึ้นได้
เมื่อไหร่ก็เป็นธรรมะเมื่อนั้น จะนั้น ผู้ที่มีปัญญานั้นได้ฟังธรรม
พระพุทธเจ้าอยู่ทุกเวลา จะยืน จะเดิน จะนั่ง จะนอน มันมีอยู่ เพราะ
อะไร เพราะเรามีสติ มีความรู้

สติ คือความระลึกได้ สัมปชัญญะความรู้อยู่ ตัวรู้
นั้นแหลก คือ พุท...โธ นั้นแหลกตัวพระพุทธเจ้าแหลก เป็นต้น

เมื่อมีสติสัมปชัญญะรู้อยู่ ปัญญา ก็ว่างมาเท่านั้นแหล่ รู้เรื่องต่างๆ ตามที่เป็นรูป สิงนี้ควรใหม่ ไม่ควรใหม่ หูฟังเสียง สิงนี้ควรใหม่ ไม่ควรใหม่ มันเป็นโทษใหม่ มันผิดใหม่ มันถูกต้องใหม่ สารพัดอย่างดังนั้น ผู้มีปัญญาแล้วจึงได้ฟังธรรม แม้มองเห็นต้นไม้ก็เป็นธรรม มองเห็นสัตว์มันก็เป็นธรรม มองเห็นสิ่งต่างๆ มันเป็นธรรมหมดทั้งนั้นแหล่ ถ้าเรารู้จักธรรม

อันนี้ให้พากท่านทั้งหลายเข้าใจว่า ในเวลานี้เราเองอยู่กลางธรรมะ จะเดินไปข้างหน้าก็ถูกธรรมะ จะถอยไปข้างหลังก็ถูกธรรมะ มันเป็นธรรมะทั้งนั้นแหล่ ถ้าเรามีสติอยู่นะ ถ้ามีสติอยู่ แม้ไปเห็นสัตว์ต่างๆ ที่มันวิ่งไปนี่มันก็มีปัญญา มันก็เหมือนกันกับเรานั้นแหล่ สัตว์นั้นแหล่ มันไม่แปลกับเราหรอก ให้มันหนีจากความทุกข์ไปสู่สุขเหมือนกัน อะไรที่ไม่ชอบ มันก็ไม่เอาเหมือนกันแหล่ มันกลัวเหมือนกัน แน่! มันกลัวชีวิตของมันเหมือนกัน ทุกอย่าง ถ้าเราคิดฯไป เช่นนี้แล้วก็เรียกว่า สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ กับมนุษย์ ไม่แปลกันตามสัญชาติต่างๆ มันก็เหมือนกัน เมื่อเราคิดเป็นเช่นนี้ก็เรียกว่าเป็นการภาวนा รู้เห็นตามเป็นจริงว่าสัตว์

ทั้งหลายก็ดี มนุษย์ทั้งหลายก็ดี สารพัดอย่างเป็นต้น มันก็เป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช้อีกแล้วทั้งนั้นแหล่ ก็เหมือนเรา สัตว์ทุกประเภทมันก็เหมือนมนุษย์ มนุษย์ทุกประเภทมันก็เหมือนสัตว์ ความเป็นอยู่มันก็ต่างกันอย่างนั้น ที่นี่เมื่อเรารู้ไป เมื่อเราเห็นไป เห็นไปเรื่อยไป เห็นสภาวะตามจริงอย่างนั้น จิตเรามันก็ถอนจากสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นออกมานิดแล้วก็พิจารณา

ที่นี่ที่เรามาบวชให้ทำกรรมฐานนี้ ให้เราพิจารณาสังวร สำรวจเรื่องง่ายๆ พุดง่ายๆ ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความประกอบทุกๆ ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความคลุกคลีเป็นหมุคณะ เป็นคนเลี้ยงยากสารพัดอย่างทั้งหลายเหล่านี้ จิตของเรามันเป็นอย่างนั้น มันไม่ใช่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าของเรานะ คลุกคลีเป็นหมุคณะอย่างนี้เป็นต้น คือ ใจของเราเป็นธรรมะ ธรรมทั้งหลาย ใจของเราทั้งหลายมันคิดไปอย่างนั้น มันทำไปอย่างนั้น มันคิดไปเพื่อนอกจากความจริง นอกจากธรรมะไม่เกิดประโยชน์ มันเป็นเรื่องที่วุ่นวายนำมาน้ำสู่ตัวของเรามาสู่หมุคณะทั้งนั้น ท่านจึงบอกว่า

สิงห์ทั้งหลายเหล่านี้ไม่ใช่ธรรมะ ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า
ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความไม่ประกอบทุกๆ เป็นไปเพื่อความ
สันโดษ ยินดีในของที่มีอยู่ เป็นไปเพื่อความไม่อยากให้ญี่氟สูง
เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย เป็นไปเพื่อความไม่คลุกคลีหมุคณะ
เป็นไปเพื่อความขยันหมั่นเพียร จิตใจของเราถ้ามันเป็นไปอย่างนั้น
อันนั้นจะถูกแล้ว อันนี้เป็นพระธรรม อันนี้เป็นวินัย เป็นคำสอน
ของพระพุทธเจ้า

ธรรมะทั้งหลายเหล่านี้ ก็ไม่ต้องไปเรียนมันอะไรมันมาก
มันเกิดขึ้นในใจของเรา รู้จักมัน อยากให้ญี่ปุ่นสูงเรากรุ่จัก มันน้อย
สันโดษเรากรุ่จัก คลุกคลิ่นมุ่คณะกรุ่จัก เราเป็นคนเลี้ยงยากกรุ่จัก
สารพัดอย่างมันเกิดขึ้นกับจิตใจของเราเท่านี้แหละ ท่านจึงพูดง่ายๆ
ธรรมเหล้าได้เป็นไปเพื่อความประกอบทุกๆ คือ ใจเรานี่มันจะ
ประกอบทุกๆ ไว้ อันนั้นไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย เราไม่ต้องประพฤติ
ไปตามปฏิบัติตามจิตเซ่นนั้น เป็นไปเพื่อความอยากรู้สูง
นี่มันกิเลสทั้งหลายนี้ อันนี้ก็ไม่ใช่คำสอนของพระศาสนา ไม่ใช่
คำสอนของพุทธเจ้า ธรรมเหล้าได้เป็นไปเพื่อความชี้เกี้ยจ

อันนี้ก็ไม่ใช่ธรรมะคำสั่งสอนของพระศาสนาแล้ว มันรู้ในจิตของเรา
ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความเลี้ยงอันยาก อันนี้ก็ไม่ใช่ธรรมะ
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความคลุกคลิป^๔
เป็นหมุคณะ อันนี้ก็ไม่ใช้อีกเหละ อันนี้มันเกิดขึ้นจากจิตใจเรา
ทั้งนั้นเหละ มิฉะนั้นท่านจึงให้มีสติ ถ้ามีสติแล้วมันจะเห็นกำลังใจ
ของเจ้าของ จิตเจ้าของ ความรู้สึกนิ่กดูดของเจ้าของ เป็นอย่างไร
มันก็ต้องรู้ ตัวรู้นี่แหละเรียกว่าพุทธหรือพระพุทธเจ้า มันรู้ถึงที่มัน
แล้ว เป็นต้น มันรู้แจ้งແทางตลอด มันรู้ เมื่อมันรอบรู้อย่างนี้แล้ว
เป็นต้น มันก็ได้ประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีเท่านั้นนะ ไม่ใช่อื่นไอล
ฉะนั้นปฏิบัติง่ายๆ เรากิจารณาง่ายๆ เราจึงมีสติอยู่ ผู้ไม่มีสติ
ก็เหมือนคนบ้า ไม่มีสติห้านาทีก็เป็นบ้าห้านาที ไม่มีสติห้านาที
ก็ประมาณห้านาทีแล้ว ถ้าขาดจากสติเมื่อไรเป็นบ้าเมื่อนั้น นี้ให้
เข้าใจอย่างนั้น

สติจึงมีคุณค่ามากมายสำหรับให้คนมีสติแล้วรู้จักว่าตัวเรา
มันอยู่ในลักษณะอันใด จิตใจเรารอยู่ในลักษณะอันใด ความเป็นอยู่
ของเรารอยู่ในลักษณะอันใด เป็นต้น นี่ผู้มีปัญญา มีความเฉลี่ยวฉลาด

แล้วนะ จะได้ฟังธรรมอยู่ทุกเวลา ออกจากครูบาอาจารย์แล้วก็ยังได้ฟังธรรมอยู่ รู้สึกอยู่เสมอ เพราะว่าธรรมมันอยู่ทั่วไป ฉะนั้นพวกเรานั้นแหละให้เวลาพอสมควร เมื่อabitabaตามฉันจังหันแล้วแล้วก็ปล่อยให้ไป ออยในกุฎิของเราพักผ่อนพอสมควร แล้วก็เดิน จงกรม พยายามเดินนะ เดินจงกรมนี้พยายามเดินให้ได้ทุกวัน สิ้นไตรมาส ที่มาบวชใหม่นะ นั่งให้ได้ทุกวัน ไม่มากก็น้อย แต่ต้องนั่งแต่ต้องเดินจงกรม เป็นวันหนึ่งๆ ให้ได้ปฏิบัติเดิม เดินไป เดิน ในกุฎิของเราก็ได้ เดินในลานวัดเรานี่ก็ได้ กำหนดดีๆแล้วก็เดิน ยกข้าขานีก่าว่า พุทธิ พุทธิ ให้มีสติเท่านั้นแหละ ไปถึงโน้นก็กลับมา หยุดแล้วก็กลับมา นึกพุทธิ กลับไปกลับมาอยู่อย่างนั้นเท่านั้นแหละ อันนี้ซึ่งเกียจก์ทำ ขยันก์ทำ เราปฏิบัติธรรมะ เรายังไม่ได้ปฏิบัติตามตัวเรา เราจึงทำอย่างนั้น นั่งในเวลากลางวันที่เราพักผ่อนพอสมควร และมีเวลาแล้วเราจะนั่งสมาธิ จะห้านาทีก็เอามันสิบนาทีก็เอามัน สามสิบนาทีก็เอามัน ให้ได้ทำ สงบก็ทำ ไม่สงบ ก็ต้องทำมัน

เหมือนกับเราเป็นเด็ก เราไปเรียนหนังสือเห็นไหม ครูให้เรา

เขียนหนังสือนี่เขียนได้สวยไหม ครั้งแรกเห็นไหม มันห่วย瓦ฯ ขายาวาก็เขียนไปตามเรื่องเด็กๆเท่านั้นแหละ นานๆไปมันก็สวยงามขึ้น เพราะเราฝึกมันนี่ มันก็เข้าใจอย่างนั้น การประพฤติธรรม ก็เหมือนกันอย่างนั้น ที่แรกนี่มันก็เกะๆ กะฯ สงบบ้าง ไม่สงบบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง มันเป็นไป บางคนก็ซึ่งเกียจทำ อ่าๆ! ต้องพยายามทำ มีความประสงค์อย่างใดก็ต้องทำอย่างนั้น อยู่ได้ด้วยความพยายาม เมื่อกับเราเป็นเด็กนักเรียนนะ ถ้าเราเก็บเงินหนังสือได้ เห็นไหมนั้น สวยงาม เพราะการฝึกตั้งแต่เด็กนั้นแหละเป็นต้นต่อมา ขันนี้ก็เหมือนกันฉันนั้น เราทุกๆคนเป็นตัน ก็พยายาม ประมาณสามเดือนนี้ให้ได้นั่งทุกวัน ให้ได้เดินทุกวัน พยายามให้มันมีสติอยู่ทุกเวลา จะยืน จะเดิน จะนั่ง จะนอน ถึงแม้จะขับฉัน อย่างนี้ก็เหมือนกัน เมื่อเราจะฉันปูบ เราก้มองเห็นอาหารในภาชนะ ใหม่ๆ บางคนฉันไม่ได้นะ ประปันกันไปหมด เราเนีก่าว่า เออ! เราจะไม่เอา ความสุขในการฉันจังหัน เราจะฉันไปเพื่อเป็นยาปรมัตถ์ เราทรงอยู่ได้ เพราะเราได้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น เมื่อเราจะนอน พ้อเรา nonplumbangไป เราก็นึกเลยว่าเราจะไม่เอาความสุขในการ

ตอน ตื่นขึ้นเราก็ประกอบความเพียรทันที อย่างนี้เรื่อยๆไป
พยายามคิด คิดอย่างนี้ ทำอย่างนี้

ออกจากรากวิมานจะต้องกราบพระเสียก่อนสามครั้ง หยิบอะไรมาเมื่อไหร่ก็ตาม ตอนเข้าก็ตาม ตอนสายก็ตาม ตอนป่ายก็ตาม ตอนค่ำก็ตามเดิม เราจะลงจากกุฎี เราต้องกราบพระเสียก่อน อันนี้เป็นเรื่องดีนะนี่ ไม่ใช่เรื่องเล่นๆนะ ที่นี่เมื่อเรามาทำงานกิจการเสริฐแล้ว เรายังคงรักษาความเรียบง่าย ขึ้นบนกุฎีแล้วก็กราบพระเสียก่อนถึงที่นอน หมายความว่าขึ้นไปก็ต้องกราบ ลงมาก็ต้องกราบให้เป็นนิสัยเลย อันนี้เพื่อเราหล่อเลี้ยงสติเราให้มันแน่นแฟ้นขึ้นมา ให้มันแน่นแฟ้นขึ้นมาในสติของเรา เป็นเหตุให้เรามีสติมาก ขึ้นไปก็กราบลงมาก็กราบ ถึงแม้อ่ายไปปัสสาวะเราก็กราบ ไปส้วมเราก็กราบถึงไปมาแล้วเราก็กราบ อันนี้เรารียกว่าฝึกกันตรงๆล่ะ อันนี้เป็นเรื่องดีที่สุด มีสติปัญญามาก รู้ตัวมาก ง่าย อันนี้มันพร้อมไปในตัวนั้นนะ ถ้าเราขึ้นไปก็ขึ้นไปเลยฯ ลงมาก็ลงมาเลยฯ ไม่มีอะไรบังคับไม่มีอะไรเป็นรากฐาน ไม่มีความยึดมั่นหรือถือมั่นแต่ประการใดนี้มันก็คล้ายๆกับว่าไม่มีผงผนั้นแหลก ไม่มีฝามีผง ไม่มีหลัก อันนี้

เฉพาะตัวของเรายังให้พิจารณาอย่างนี้ กิจวัตรทั้งปวงนั้นเป็นต้น ก็
ไม่เป็นของยาก ที่ท่านวางไว้แล้วนั้น พยายามทำให้มันสมำเสมอ ให้
มันเท่าทัน ไม่ทันวันนี้พรุ่งนี้ก็ต้องพยายามไว้ ไม่ดีวันนี้พรุ่งนี้ก็ต้อง^ก
พยายามไว้ให้มันเสมอ กับเพื่อน หรือให้มันสูงกว่าเพื่อน ใจเรา
ก็สบาย เมื่อเราทำกิจวัตรอะไรมันคล่องดีแล้วเป็นต้น สบายใจ นั่ง
ก็สบาย นอนก็สบาย เมื่อความสบายนั้นเกิดขึ้นจากกิจวัตร การ
นั่งสมาธิก็สงบง่าย มันเป็นเครื่องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างนั้น

จะนั่น จึงพากันพยายาม การพูดมาก การคุยกันมาก การ
เอาร่องรอยอะไรต่างๆขึ้นมาคุยกันนี้ก็ไม่ใช่ของดีนะ อย่าเลย
พูดกันคำสองคำรู้เรื่องกันแล้วก็หยุดเสีย หาห้าความเพียรของเรา
นั้น เพราะเวลาเรามันน้อย นี่ก็ประมาณแล้วประมาณสักสามเดือน
เท่านั้นแหล่ เวลาเรามันน้อย ต้องพยายามควบคุมเจ้าของ จึงจะ
มีอนิสงส์ เมื่อออกพรรษาแล้ว เมื่อถึงเวลาได้สามเดือนอนิสงส์
มันจะมี พวากุณทั้งหลายไม่รู้ในที่นี่ คุณทั้งหลายสึกไปแล้วถึงจะรู้
ก็ไม่ถึงจะเห็นนะ มันกลับกันไปกลับกันมา บางคนบวชอยู่ที่นี่ไม่รู้จัก
หรอก แต่ว่าสึกไปแล้วมีศรัทธา ในนั้นไปรู้จักเขาใน่นตอนปลาย

นั่นแหลก ใจตอนนี้มันยังบเห็น มันยังไม่เห็น มันยังไม่รู้จัก ที่มาบวช
อยู่นี้บางคนสึกไปแล้วมีศรัทธาตอนตายก็มี อย่างนั้นจึงพากันให้
เข้าใจสิ่งที่คุรูบาอาจารย์พำทำนี้ให้พยายามทำเด็ด ตามความ
สามารถของเรา มันดีเรียกว่าเรามาฝึก อันนี้อบรมอย่างนี้เรื่อยๆไป
การทำสมารถินีก์ทำด้วยตนเองต่อไป เมื่อถึงคราวมาถึงมีพระสงฆ์
ที่รวมกันเป็นกลุ่มนั้นสมารถ เราก็นั่ง เรากลับไปกุฎี เราไม่โอกาสเรา
ก็ต้องนั่งต้องทำเอง อันนี้ท่านฝึกเราคนนี้ องค์เดียว ก็ต้องพยายาม
ทำอย่างนั้นอยู่เสมอที่เดียวนะ เรียกว่าการปฏิบัติ มันจะเห็นอะไร
ไม่เห็นอะไรไม่รู้เรื่อง มันจะลงบก็ทำ ไม่ลงบก็ทำ เรียกว่าเรามาฝึกใหม่
เข้าพธโรษามานี้ก็เรียกว่าได้ประมาณสิบห้าวันเท่านั้น ไม่ค่อยได้มี
อะไร ฉะนั้นจะพากันตั้งอกตั้งใจทุกๆคน

ทุกวันนี้อื้อโย! นิดเดียวเท่านั้นแหลกไปโรงพยาบาลแล้ว
นิดเดียวไปโรงพยาบาลแล้ว ແน! อันนี้ก็ไม่ว่าหรอก ที่มันสมควร
ที่พอไปก็ไปมัน ที่ไม่สมควรพอก็มันเลย มันยุ่งยาก โรคนี้มัน
ไม่ตาย นี้ความอดทน... เรายอดกลั้น ความอดทนเป็นเม่นท
ของการกระทำความเพียรตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว มันมีมา

อย่างนั้น อดทนทุกอย่าง... พยายาม แต่ว่ากิจไม่ค่อยมากแหลก
อยู่วัดหนองป่าพงนี้ แต่ว่ามันติดต่อกันนะ ติดต่อกันเรื่อยเรื่อยๆไม่
ค่อยได้ขาดอย่างนี้...

แต่ว่าเมื่อจิตไม่คลาด จะให้ครอบครัว ท่านบอกว่าให้ตาม
รักษาจิตของตน គրตามรักษาจิตของตน คนนั้นจะพ้นจาก
ป่วยของ Mara นี่!... จะเอาគรตามรักษาจิต มันก็สุดอยู่ที่จิตเท่านั้น
วันนี้ก็ให้ท่านไปนั่งภาวนาดูเดิม ถ้าหากว่าจิตอาศัยจิตอย่างเดียว
มันตัวของมันนะ มันก็ตามอารมณ์เท่านั้นแหลก มันจะคลาดได้
เมื่อไหร่ มันจะรู้ได้เมื่อไหร่ มันก็เป็นนานาจิตตั้งเท่านั้นแหลก คิด
อย่างไรก็ทำอย่างนั้น ไม่มีគรตามรักษามัน แต่พระพุทธเจ้าท่าน
สอนว่า គรตามรักษาจิตของตน คนนั้นจะพ้นจากป่วยของ Mara เรา
อยากจะรู้ว่า គรตามรักษาจิต... คือครานี้อันนี้ควรที่จะพินิจพิจารณา
ให้มันรู้ด้วยตนเอง มันถึงจะรู้จักว่า គรเป็นผู้ตามรักษาจิต นี้มัน
มีข้อแม้อยู่อย่างนี้เอง

ฉะนั้น การปฏิบัตินี้ก็ให้เรียกว่า พังไปเดิดครับ... พังไป
อย่าเพิ่งเชื่อ และอย่าเพิ่งไม่เชื่อ วางแผนเป็นกลางๆ พังไปเดิดครับ

นั่นนะมีผล...ไม่เป็นภัย เชื่อมา ก็เป็นภัย ไม่เชื่อก็เป็นภัย พังไปเกิด...ดู! เราเป็นคนพัง เราเป็นคนพังและก็คนพิจารณา นี่เรียกว่าการปฏิบัติ ถ้าหากว่าเราไปชุม เราก็ชุมด้วยความคิดของเราว่า อันนั้นมันดี ถ้าเราไปติเราก็ติด้วยความรู้สึกของเราว่า อันนั้นมัน ไม่ชอบ อย่างนี้เป็นต้น สิ่งที่มันชอบหรือไม่ชอบนั้น มันจริงหรือเปล่า ก็ไม่รู้ เราก็ยังไม่รู้จัก มิฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านให้ย่อง... ยืนดู เลี่ยงก่อน ถ้าไม่ดูมันจะเข้าข้างตัวทั้งนั้นแหล่ะ ถ้าเข้าข้างตัวแล้ว เป็นต้น ปฏิบัติมันก็ไม่ไป มันเป็นมิจชาทิฐิไปแล้วนะ นี่เรียกว่าคน ที่มีปัญญา ก็ต้องทำอย่างนี้ ดูไปเกิด... ดูไป ดูไปเรื่อยๆไป ดูไป เรื่อยไป การดูไปอย่างนี้... ทนดูไปอย่างนี้นะ อะไรที่ควรซึมก็ดูไป อะไรที่เราควรติ เราก็ดูของเราไป พิจารณาไปเรื่อยๆไป วางแผน... เราไม่ต้องปฏิบัติหาสิ่งที่เราติหรือเราราม อันนั้นเรามิ่งต้องปฏิบัติอันนั้น ไม่ปฏิบัติเอาอย่างนั้น เราทิ้งสิ่งทั้งสองอย่างนั้น เรียกว่าปฏิบัติ นี่ทิ้งสิ่งทั้งสองอย่างนั้น แต่เราให้รู้ว่าสิ่งทั้งสองอย่างนั้นคืออะไร อยู่ที่ไหน คร... นี่เป็นต้น ให้เราทิ้งสิ่งทั้งสองนั้น ทิ้ง เพราะความรู้ของเรา ทิ้งด้วยปัญญาไม่ได้ทิ้งด้วยความโน้มของเรา

เรายังจะมีความคาดเดาขึ้นมา ที่ไหนก็ตามที่เกิด ผูกพยาบาล เที่ยวไปหลายแห่งเท่าที่ผ่านได้ไปมาแล้ว การประพฤติปฏิบัติในเวลาอีกนึงกว่ามันลำบากครับ โดยมากนักปฏิบัตินั้นจะไปอยู่สักสิบห้าวัน หรือสักเดือนหนึ่งเท่านั้นนะ ไปดูวิธีต่องเหล็กออกไปเป็นครูเป็นอาจารย์สอนเท่านั้นแหล่ะ อันนี้มันไม่ได้ซึ่กเดียว呢ครับ ไม่...ไม่... มันจะขาดจากคำสอนที่พระพุทธเจ้าท่านกำชับสาวก เป็นต้น เรา รู้ก่อน เรายังสอนคนอื่น รู้แล้วเป็นประโยชน์ของเรา แล้วก็สร้าง ประโยชน์คนอื่นโดยมาก พากเราทั้งหลาย โดยมากมุ่งประโยชน์ คนอื่นมาก มุ่งประโยชน์คนอื่นมากก็คือ... มุ่งเอกสารมาก... มุ่ง ชื่อเสียงมาก... มุ่งอะไรหลายอย่างครับ มันเป็นโถกธิปไตยเสีย ก็ขอรรมมันเป็นส่วนโลก หรือเป็นอัตตาธิปไตยไปเสีย มันเป็น ส่วนตน มันไม่เป็นธรรมธิปไตย นี้มันถึงไม่นักแน่น ดังนั้นผู้ที่ จะประพฤติปฏิบัติมานั้นนะ สงเกตดูสิครับ ตั้งแต่ต้นมาจนปลาย เห็นครับว่าสมำเสมอ มีไหม ผມว่ามันน้อยเต็มที่ล่ะครับ มัน น้อยเต็มที่... มันน้อย

ในยุคนี้ผิดเห็นท่านอาจารย์มั่นครับ พ่อจะมองออกว่าเป็น

ครูเป็นอาจารย์ เป็นตัวอย่างได้ ตั้งแต่เบื้องต้นมานจนปลายนะ ท่าน สม่ำเสมอเรื่อย หนักแน่นไปเรื่อยๆไป เป็นต้น นอกจากนั้นมาแล้วก็ ห่างากเหมือนกันครับ มันมุ่งโลภาริปโดยเสีย มุ่งอัตตาธิปไตยเสีย เป็นต้น มันไม่เป็นไป...เบื้องต้นดี ปลายพังเลยครับ เสียประโยชน์ อันนี้จะรู้ที่ไหน มันรู้ในใจของเราสิครับ ไม่ต้องไปถามใครคนอื่น เขาว่าเราปฏิบัติถึงแค่นี้ มันเป็นอย่างไร มันหมดลงสัยแล้วหรือยัง มีอะไรเหลืออยู่ไหม เราจะอาศัยตัวได้ไหม เป็น "ลิขีภูต" ใหม่ เราจะเอาตัวของเราเป็นพยานของเราได้ไหม อย่างนี้ ถ้าผู้ที่ท่าน ประพฤติปฏิบัติแล้ว... ตรงไปแล้วนั้น ท่านไม่กล้าหรอง...ท่าน ไม่กล้า ไม่กล้าจะเห็นนี้ให้คนอื่นฟังมากครับ

อาจารย์เสาร์ อาจารย์มั่น ในสมัยก่อนนั้น ลูกศิษย์ลูกหา มาปฏิบัติ นานๆบางทีท่านก็เห็นให้ฟัง เราก็นั่งฟังเท่านั้น แล้วก็ ยกเลิกไม่ให้เห็นมาก ไม่ให้ทำอะไรให้มันมากครับ ไม่ให้ทำอะไร มาก เพราะอะไร รู้จักว่ามันเป็นอยู่อย่างไร มันเสียหายอะไรใหม่ มัน เสื่อมใหม่ อย่างนี้เป็นต้น ระวัง...ระวัง ทุกวันนี้มันอาศัยการโฆษณา กัน อาศัยซื้อเสียงกันครับ ไม่ตั้งศูนย์นั้นก็ไปตั้งศูนย์นี้ ไปเรื่อยๆไปนะ

ทึ้งไปเรื่อยๆไป ความเป็นจริง ผลที่สุดก็ไม่มีประโยชน์อะไรแล้วครับ เสียหายเพราะอะไร เพราะตัวเรายังไม่เป็น เรายังไม่เป็นศิล...ก็ไป สอนศิลให้คนครับ มันก็ผิดๆถูกๆนั้นแหล่ะ ก็สอนตามตำรา เรา ไม่เป็นสมาชิ เราชะสอนสมาชิให้คน ก็สมาชิตามตำราคนนั้นเอง เรา ยังไม่มีปัญญา เอาตัวยังไม่รอด เราชะสอนคนอื่นเขา ก็เป็น ปัญญาตามตำราคนนั้นเองครับ ไม่ใช่ปัญญาตามความจริง ไม่เกิดขึ้น เพราะอันนี้

ดังนั้น การประกาศพระศาสนาของเรานี้มันมีมาก ทุกวัน มันมีมาก บางคนก็เอาไปอย่างหนึ่ง บางสำนักก็ไปอย่างหนึ่ง พวกราชบุคคลไม่รู้ว่าจะเอาอย่างไรกันครับ...ก็ได้รู้จัก ความ เป็นจริงเราทึ้งพระพุทธเจ้าของเราระบุรีครับ รากฐานที่จะต้อง ปฏิบัตินั้นคือ เดินทางคือมรรค มรรคันนี้คืออะไรครับ...คือศิล คือสมาชิ คือปัญญา นี่ครับ เราจะมีอุบายนะอย่างไร นอกเหนื่อนนี้ไป ก็ซ่างเดิด อันนี้มันเป็นรากฐาน...ทึ้งไม่ได้ครับ อันนี้มันทางตรงแล้ว นะ!... บางทีก็เป็นครูอาจารย์เขามีผู้คนประชาชนควรทราบให้ เอกลักษณ์เกิดขึ้นแล้ว หลงเจ้าของ ลืมเสีย...ลืมครับ มันหลงมันลืม

ໄປເສີຍ ລືມຄນ ລືມຕນ ອຍາກຈະພຸດກົງພຸດ ອຍາກຈະທຳກິທ້າ ສາວພັດອ່າງ
ເລຍເປັນພຣະອາຈາຣຍ໌ທີ່ຢູ່ກໍານູ້ຫາງຂຶ້ນສາວພັດອ່າງ ກົບເລຍມີວິຫຼຸດ...
ວິຫຼຸບທີ່ເລຍ ວິຫຼຸທາຮກທີ່ເສີຍ ເຄວິຫຼຸດກັບວິຫຼຸບວກ ໄມມີທີ່ໄສເທົ່ານັ້ນນະ
ຜລທີ່ສຸດກົງຈມເລຍຄວັບ...ມັນຈມ ນີ້ມັນເພຣະອະໄຣ ມັນເດີນໄມ່ຖຸກທາງ
ເດີນໄມ່ຖຸກທາງ ເຊັ່ນວ່າສີລິນີ້ ດູສີຄວັບ...ທີ່ເຮົາທຳກັນ ເຮົາເຮີຍກັນເປັນ
ຄຽບເປັນອາຈາຣຍ໌ຄນທັ້ນນັ້ນແລລະ ສີລິນີ້ສີອະໄຣຄວັບ ເຮົາຈະທຳອ່າງໄຣ
ນີ້ດູສີຄວັບ...

ທີ່ນີ້ເຮົາມາດູປັບຈຸບັນນີ້ສີຄວັບ ເຮົອງພຣະວິນຍ໌... ພຣະວິນຍ໌ ເຮົອງ
ສີລິນີ້ມັນມີທີ່ໃຫ້ຄວັບ ມົມວ່າມີແຕ່ພຣະວິນຍ໌ ມີແຕ່ຄຳພຸດ ມີສີລິແຕ່ພຸດໄປ
ເບຍໆ ດັນຈະມີສີລິຈົງໆ ມີພຣະວິນຍ໌ ຮູ້ພຣະວິນຍ໌ຈົງໆນະ ມົມວ່າມັນຈະ
ໄມ່ຄ່ອຍມື້ນີ້ໃນເວລານີ້ ເພຣະພຸດໄປອ່າງໜີ້ ທຳໄປອ່າງໜີ້ນະ
ຈະວ່າອ່າງໄຣ ທາງໄປບ້ານກ່ອນໄປໂນ້ນ ເສືອກໄປທາງຕະວັນຕກ ໄປທາງ
ບ້ານກຳລາງ ອຍາກຈະໃຫ້ມັນຖຸກບ້ານກ່ອນ ມັນກົບໄມ່ຖຸກແລ້ວ...ມັນໄມ່ຖຸກຫຮອກ
ມັນໄປໄມ່ຖຸກທາງມັນນີ້ ເພຣະອະໄຣຄວັບ ເພຣະເວົາທີ່ຫລັກເດີມມັນເສີຍ
ຫລັກຂອງພຣະພຸທອນເຈົ້າຂອງເຮັນນັ້ນນະ ພຣະວິນຍ໌ທຸກແມ່ມາອູ້ກັບຜມນີ້ກົບ
ໄມ່ຮູ້ມາກຫຮອກ...ພຣະວິນຍ໌ ແຕ່ໄຫ້ສີກະຫາເຫົາທີ່ຄວາຈະຮູ້ເອມາປົງບົດ

ກັນຄວັບ ຕລອດພຣະຕລອດເດັ່ນເຮັນນັ້ນແລລະ ເຮົອງພຣະວິນຍ໌ ເຮົອງສີລິ
ນີ້ມົມວ່າມັນຫຍ່ໄປເສີຍແລ້ວເດືອຍນີ້ນະ ມັນຫຍ່ກັນໄປໝາດແລ້ວ ໄມມີ
ຄວັບ...ໄມ່ມີ ອຢ່າງນັ້ນບຸ່ນຸ່ງກົມືແຕ່ຫຼືມັນເສີຍແລ້ວ ພຣະວິນຍ໌ກົມືແຕ່ຫຼືມັນ
ເສີຍ ສີລິກົມືແຕ່ຫຼືມັນ ຕັ້ງສີລິຈົງໆມັນໄມ່ມີຄວັບ ດັ່ງນັ້ນມັນຈຶ່ງ...
ຄວາມສາມັກຄີກັນໄມ່ຕກລາງ ຕກລາງກັນໄມ່ໄດ້ ກາລຸ່ມສາສນາເຮົານີ້ ໄກສົນນັ້ນ
ທຳຜິດ ໄມກໍລ້າຕັດສິນນີ້ຄວັບ ໄມກໍລ້າທຳນີ້ເພຣະອະໄຣ ກລວ...ດ້າເຂາ
ພຸ່ງມາຫາເຈາ ຈະເປັນອ່າງໄຣ ກົບເພຣະເວົາກົບເປັນອູ້ອ່າງນັ້ນ ນີ້ກົບເລຍ
ໄມ່ກໍລ້າເລຍຄວັບ ກົບເລຍທີ່ກັນໄວ້ອ່າງນັ້ນແລລະ ໄມມີໂຄກລ້າຕັດສິນ
ໄມ່ມີໂຄກລ້າວ່າອະໄຣຄວັບ ດັນອື່ນກົບອ່າງນັ້ນ ຕັ້ງເວົາກົບເປັນອ່າງນັ້ນ
ດ້າໄປພຸດຄົນອື່ນ ມັນກົບຈະແດງຂຶ້ນອື່ກຄວັບ ຕັ້ງເວົາກົບພວ້ອມໄປດ້ວຍອ່າງນີ້
ມັນເປັນໃນທຳນອນນີ້ ເດືອຍນີ້ມັນເປັນອ່າງນັ້ນ

ຈະນັ້ນ ພວກເຮົາທັ້ງໝລາຍນັ້ນຈຶ່ງໄມ່ຄ່ອຍຈະບຣລຸຄຣວມກັນ
ໄມ່ຄ່ອຍມອງເຫັນອຣວມກັນ ເປັນຕົ້ນ ມີແຕ່ເຮົອງເຮີຍອຣວມກັນຮູ້ອຣວມກັນ
ໂດຍຜົວເມີນ ອອີບາຍເປັນຕົ້ນ ຄຳພຸດແຍກແຍກອອກລະເອີຍດຳກາ...ສຶກແຊກ
ເໜື້ອນບ້ານຄົນທຸກວັນນີ້ແລລະ ມັນມີໜ່າງມັນຫລາຍ ສ້າງບ້ານທຸກວັນ
ມັນທຳໜ້ອງໄມ່ຮູ້ວ່າກີ່ໜ້ອງ ເຂົາເຮີກວ່າສຶກແຊກ ຈະນາທີ່ນັ້ນກົບໄມ່ຄ່ອຍໄດ້

หากที่นอนมีแต่ห้องหันนั้นแหลก อันนี้ก็เหมือนกันครับ คำพูดถูกใจ
ดีขึ้นโดยความนิยมของคน เป็นต้น แต่ความจริงนั้นไม่ค่อยจะมีครับ
ที่ผมตามดูแล้วอย่างนั้น อย่างนั้น ผมจึงได้ปลีกตัวออกจากอย่างนี้
ออกจากเพื่อนฝูงมาแล้ว ปลีกออกจากอย่างนี้ เพราะมันเห็นแยกเขา
อย่างนี้ ผมก็ปลีกออกจาก... อาศัยพระพุทธเจ้าเท่านั้นแหลกครับ
อาศัยข้อปฏิบัตินะ ตายก็ให้มันตาย กับข้อปฏิบัติที่เราเรียนมา ใจ
ที่เราว่าหลงฯ... เราไม่หลงหรอกครับ เราเรียนมาหมดหันนั้นแหลก
เรื่องพระวินัยนี่ ทุกๆ คนเป็นครู เรียนมาหันนั้นแหลกครับ ไม่ใช่ว่า
ไม่รู้นะ ที่คนไม่รู้นั่นก็เรียกว่าพระพุทธเจ้าไม่กลัวหรอกครับ ไม่รู้
ท่านบอกให้รู้ได้ ท่านกลัวแต่คนรู้แล้วไม่ทำ คือเป็นคนประมาท
นี่อีกพวกเรามันเป็นกันเสียอย่างนี้มาก

ฉะนั้น ผมจึงปลีกตัวออกจากพวกหันนั้นแหลก ปลีกตัวออกไป
เพื่อมุ่งรวมวินัย มุ่งหาคำสอนพระพุทธเจ้า มุ่งหาโมฆะรวมต่างๆ
ตามรอยพระพุทธเจ้า ที่ท่านทำมาอย่างไร ผมพยายามทำอย่างนั้น
มาล่ะครับ เป็นอย่างนี้ วันนี้ผมจะเล่าอะไรต่างๆให้ฟัง สมัยก่อน
ผมอยู่วัดบ้าน เป็นครูโรงเรียนเหมือนกันครับ เป็นครูโรงเรียนสอน

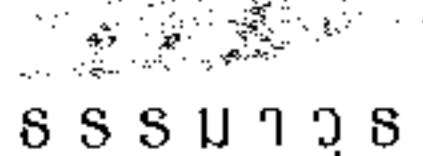
โรงเรียนทุกอย่าง สอนพระวินัยสอนไปครับ แต่ว่าอย่าไปตัด อย่า
ไปทำลายของเขียว อย่าไปทำลายพืช ผมจะต้องปลูกผักกินเองครับ
นี่!.. นี่!.. ปลูกผักกินเองครับ ถูกออกแบบมาแก้ทำแปลงผักเสีย แล้ว
ก็พาระเบนรปลูกกินเอง ที่ว่าของเขียนนั้นผมไม่รู้เรื่องครับ เออ!...
มันก็ยังสัมผักระดกกันสบายนะ ไม่รู้ว่ามันมาจากไหนนี่นะ! ตอนเย็นฯ
มาก็ไปหาผักซึ่หลักมา ของเขียนนี่ไม่เห็นนี่ แต่ตอนกลางวันมา
สอนพระเనื่องว่า พืชตามภูตคามเป็นอาบติ อย่าไปตัดต้นไม้ ตอนนั้น
มาก็พากันดายหน้ากันเต็มวัด นะ!... เมื่อวันอุปสมากลุ่มอุปสม
“สภาพอาบติ” นั้นไม่รู้เรื่อง ที่ท่านสอนว่า สภาพอาบติ คือ ต้องอาบติ
เสมอ กันดายหน้ากันดายหน้าด้วยกันหมดวัด ท่านไม่ยอมให้ทำ
อุปสมัสกรรมแล้วนะ นั่นมันเป็นสภาพอาบตินี่... จะต้องแสดง
สภาพอาบติ จะต้องส่งพระ ก. ไปโน่น ไปแสดงอาบติมาจากวัด
อีนๆ ที่เขามาไม่เป็นสภาพอาบติ แล้วก็มาแสดงต่อๆ กันไปทุกวันนี่ครับ
สภาพอาบตินี่นะไม่รู้เรื่องกัน คนนั้นก็ดายหน้า คนนี้ก็ดายหน้า คนนั้น
ก็ใช้เงินใช้ทอง คนนี้ก็ใช้เงินใช้ทอง หาความบริสุทธิ์ที่ไหนครับมี...
มันไม่มี ก็หาที่นั่งไม่ได้แหลก ดูเขาเดิน พากท่านดูเขาเดินครับ...

ດູໃຈຂອງເຮົາ ເຮັດຍທຳມາອຍ່າງໄວ ພວກເຮົາມານີ້ເກີ້ເຮັດຍວ່າອາບືຕິເລັກາ
ນີ້ອຍໆ ມັນຫຼຸດຫວິດມາເໜີ່ອນກັນແລະຄວັບ ຫຼຸດຫວິດເໜີ່ອນກັນ
ບາງທີ່ກີ່ເກືອບໄປໆ ແລ້ວແຕ່ຄົນທີ່ຢັງຈ່າຍມີຄວາມລະອາຍອູ່ ສົງສ້ຍອູ່...
ລະອາຍອູ່ຄວັບ ເທົ່ານີ້ ດ້ວຍໃຈມີຄວາມລະອາຍ ມັນເສີຍໝາດທີ່ເດືອນ
ຄວັບ ເຊື່ອພະວິນຍັນເສີຍ ເຊື່ອມັນເສີຍເຮົາກີ່ໄມ້ຮູ້ຈັກກັນ ອຍ່າງນີ້

ນີ້ຄົດຂໍ້ອປົງປົງບົດ ມັນຕ້ອງເຮີ່ມໄປຈາກສີລຄວັບ ຈາກພະວິນຍ...
ພະວິນຍທຸກຂໍອນນີ້ຄວັບ ໃນວໂກາທນີ້ນະ ໃນວໂກາທ ໃນບຸພພສີກົາ
ນີ້ຄວັບ ເຂົາໄປອ່ານດູເດີດຄວັບ...ໄປອ່ານ ບາງສຳນັກເຂາຂວ້າງທຶນເລີຍ ຂີກ
ທຶນເລີຍ...ໄມ່ເຂົາ ຂວາງທາງເຂົານີ້ ນີ້ມັນເປັນເສີຍອຍ່າງນັ້ນ ອຍ່າງນີ້ເຂົາກີ່
ໄມ້ໜອບໃຈກັນ....ເຊື່ອພະວິນຍ ໄມ້ໜອບມຽດ ແຕ່ໜອບປົງປົງບົດມຽດ
ເດີນທາງໃຫ້ມັນຖຸກຕ້ອງ ແຕ່ເຂົາໄມ້ໜອບເດີນທາງ ເດີນອາກທາງ
ອອກໄປ ມັນກີ່ໄມ້ຖຸກຈຸດປະສົງທີ່ເທົ່ານັ້ນແລະຄວັບ ນີ້ເຊື່ອສາມາຟ ດ້ວຍກັກ
ຈ່າຍຂອງສົກປະກາດ ຄວາມທີ່ເຫື່ອອະໄໄຕຕ່າງໆທີ່ອອກຈາກໃຈຂອງເຮົາ
ແລ້ວມັນມີຄວາມຜິດອູ່ ສົງສ້ຍອູ່ ສາມາຟມັນຈະເກີດທີ່ໃໝ່...ສາມາຟໄມ້ເກີດ
ຄວາມຮາບຮືນໃນຈິຕຂອງເຮົາໄມ້ເປັນກຸສລ ແລ້ວປັ້ງປູງມັນຈະເກີດ
ຕຽບໃໝ່ ດັ່ງນັ້ນພວກເຮົາທັງໝາຍນີ້ ພຍາຍາມທຳໄໝມັນສົມບູຮົນ

ດັ່ງນັ້ນຈະໄມ້ສົມບູຮົນກີ່ພຍາຍາມ ດ້ວຍກັກຈ່າຍທີ່ເຕືອນກັນ ເຂົ້າ! ປຸດຸ້ນ
ຈ້າວ! ນາງນາຈິຕຕັ້ງ ແລ້ວກີ່ແຕກສາມັກຄືກັນທີ່ເທົ່ານັ້ນແລະ ໄກສົດອຍ່າງໄວ
ກີ່ທຳໄປອ່າຍນັ້ນ...ເປັນນາງນາຈິຕຕັ້ງ ເຄົນນາງນາຈິຕຕັ້ງມາເປັນທີ່ບົກຍາ
ເຮົານີ້ ມາເປັນຮາກສູານເຮົາ ກີ່ໄມ້ມີຜູ້ໃໝ່ຜູ້ນ້ອຍເທົ່ານັ້ນແລະຄວັບ
ພມອຍາກທຳ ພມກີ່ທຳ ພມໄມ້ອຍາກທຳພມກີ່ໄມ້ທຳ ເພຣະອະໄຣ...ມັນ
ນາງນາຈິຕຕັ້ງນີ້ ຈະວ່າອຍ່າງໄວ ມັນແຕກກັນທັງນັ້ນແລະຄວັບ ມັນແຍກ
ກັນທັງນັ້ນແລະ

ວັນນີ້ພມຈະເລົາອະໄໄຕໃຫ້ຝຶ່ງ ມັນເປັນອຍ່າງນີ້ ເຊື່ອສີລກົດ
ເຊື່ອສມາຟົດ ເຊື່ອປັ້ງປູງກົດ ແຕ່ໜອນອາຫາຮອງເຮົານີ້ຄວັບ ເຂົ້າ!
ພະວິນຍນີ້ນະ ມີສີລ ສມາຟ ມີປັ້ງປູງມັນໄມ້ພອ ສີລດ້າເປັນອາຫາ
ຮອງເຮົາ ກີ່ເຮັດຍວ່າມີຫວານອຍ່າງເດີຍຄວັບ ມີແຕ່ຫວານເທົ່ານັ້ນແລະ
ແນະ! ມັນໄມ້ມັນຄວັບ ມັນໄມ້ມີ...ມີແຕ່ຫວານ ດ້ວຍສາມາຟເຂົ້າມາແລ້ວ
ນະ ມັນມີມັນດ້ວຍຄວັບ ມັນມີຫວານແລ້ວກີ່ມີມັນ ນີ້ມັນດີໄປອ່າງນີ້ ດ້ວຍ
ມັນກັບຫວານເທົ່ານັ້ນ ມັນກີ່ໄມ້ສົມບູຮົນຄວັບ ມັນຕ້ອງມີໜອມອີກ ເຂົ້າ!
ສາມອຍ່າງນີ້ສົມບູຮົນເລີຍຄວັບ ຈະເປັນອະໄຣ...ຈະເປັນອາຫາກາຍນອກ
ກົດຕາມ ມັນກີ່ສົມບູຮົນແລະ ມັນມີຫວານ ແລ້ວມັນກີ່ມີມັນ ແລ້ວກີ່ມີໜອມ

ນະ ມັນກົງຂວານໃຫ້ຄົນທານໄປເຕີມທີ່ ມັນເທົ່ານັ້ນແລລະ ມັນຂວານໄປແລ້ວ
ອຢ່າງນີ້ ຂັນນີ້ມັນກົງຂວານກີ່ ໄມມີຄວບ ມັນກົງໄມ້ມີຄວບ ອອນກົງໄມ້ມີຄວບ
ມືແຕ່ເໜີນ ແຕ່ວ່າມັນເໜີນ ຂອງພຣະມຈຣຣຍ໌...ມັນເປັນອຢ່າງນັ້ນ
ເຮົາມຸ່ງກາຮກຮະທຳຂອງເຈົ້ານີ້ ໄມໃຊ້ວ່າເຮົາມຸ່ງອຢ່າງອື່ນນະຄວບ ທີ່ເຈົ້າ
ມາບວ່ານີ້

ດ້າໂຄຣເຫັນຮຣນບາຕີ...ກີ່ເຫັນຮຣນນະ ດ້າໂຄຣເຫັນຮຣນນະ...ກີ່ເຫັນຮຣນ
ບາຕີ ດ້າຜູ້ໄດ້ເຫັນຮຣນບາຕີ...ເຫັນຮຣນນະ ຜູ້ນັ້ນກີ່ເປັນຜູ້ຮັບຈັກຮຣນນະນັ້ນ
ເວັບ ໄມໃຊ້ວູ້ໄກລ...

ທະທິການແກຣ (ຫາ ສຸກັກໂກ)